

Dr Michał Roman

Załącznik 2a

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wydział Nauk Ekonomicznych

Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa

AUTOREFERAT
PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Warszawa 29.01.2019 r.

Spis treści

1. INFORMACJE PODSTAWOWE.....	3
1.1. Dane personalne	3
1.2. Przebieg edukacji	3
1.3. Praca zawodowa.....	4
2. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (DZ. U. 2016 R. POZ. 882 ZE ZM. W DZ. U. Z 2016 R. POZ. 1311.)	4
2.1. Tytuł osiągnięcia naukowego, wydawnictwo, miejsce i rok wydania	4
2.2. Omówienie celu rozprawy, hipotez badawczych, założeń metodycznych, podstawowych wyników i wniosków	5
3. POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO-BADAWCZE.....	18
3.1. Problematyka badawcza.....	18
3.2. Zestawienie dorobku w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych i publikacyjnych....	25
3.2.1. Dorobek publikacyjny	25
3.2.2. Udział w międzynarodowych i krajowych kongresach, konferencjach oraz seminariach naukowych	29
3.2.3. Otrzymane odznaczenia państwowe. Nagrody, wyróżnienia za działalność naukową i stypendia	33
3.2.4. Uczestnictwo w projektach badawczych i grantach naukowych realizowanych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych	35
3.2.5. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism	36
3.2.6. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych.....	36
3.2.7. Opieka naukowa nad studentami	37
3.2.8. Staże naukowe i zawodowe w zagranicznych oraz krajowych ośrodkach naukowych.....	38
3.2.9. Recenzowanie monografii naukowych i publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.....	38
3.2.10. Współpraca międzynarodowa i krajowa.....	39
3.2.11. Doskonalenie zawodowe w zakresie turystyki i rekreacji.....	40
3.3. Zestawienie dorobku w zakresie osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych	41
3.3.1. Osiągnięcia dydaktyczne	41
3.3.2. Udział w komitetach naukowych i organizacyjnych kongresów, konferencji naukowych i sympozjów agroturystycznych.....	42
3.3.3. Dodatkowa aktywność organizacyjna	44

1. INFORMACJE PODSTAWOWE

1.1. Dane personalne

Imię i nazwisko: Michał Roman

Miejsce pracy: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa

1.2. Przebieg edukacji

- 2012 r. Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii, specjalność: ekonomika i organizacja turystyki, nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 04.07.2012 roku (Stacjonarne Studia Doktoranckie w latach 2008-2012) na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. „Ekonomiczno-społeczne uwarunkowania rozwoju agroturystyki w gminach wiejskich województwa podlaskiego”. Promotorem w przewodzie doktorskim była dr hab. Krystyna Krzyżanowska, prof. SGGW, recenzenci: prof. dr hab. Barbara Kutkowska, dr hab. Jakub Kraciuk, prof. SGGW – (obrona 28.06.2012 r.), dyplom nr 03589/2012
- 2010 r. Dyplom ukończenia Studiów Podyplomowych Doskonalenia Pedagogicznego dokumentujący uzyskanie kwalifikacji pedagogicznych do pracy nauczyciela, dyplom nr SDP-713/2010
- 2008 r. Dyplom ukończenia stacjonarnych studiów magisterskich na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym (od 2007 roku obowiązuje nazwa Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie) Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, na

kierunku Zarządzanie i Marketing w Turystyce. Praca magisterska napisana nt. „Klastry a konkurencyjność gospodarstw agroturystycznych na Podlasiu”. Promotor: dr inż. Barbara Gołębiewska, recenzent: prof. dr hab. Stanisław Stańko, dyplom nr EK-UM-ZiMT/1856/2008

1.3. Praca zawodowa

Od 2012-obecnie, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa – **adiunkt naukowo-dydaktyczny**

2012-2016, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Gołdtkowie – **nauczyciel przedmiotów ekonomicznych**

2. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (DZ. U. 2016 R. POZ. 882 ZE ZM. W DZ. U. Z 2016 R. POZ. 1311.)

2.1. Tytuł osiągnięcia naukowego, wydawnictwo, miejsce i rok wydania

Jako główne osiągnięcie wynikające z ustawy, które uznaję za znaczący wkład w rozwój nauk ekonomicznych w dziedzinie: nauki ekonomiczne, dyscyplinie: ekonomia, wskazuję monografię pt. **Innowacyjność agroturystyki jako czynnik poprawy konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej, autor: Michał Roman, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2018, ISBN 978-83-7583-811-4**

Recenzenci wydawniczy:

- Prof. dr hab. Leszek Koziół (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie),
- Prof. dr hab. Aleksander Panasiuk (Uniwersytet Jagielloński).

2.2. Omówienie celu rozprawy, hipotez badawczych, założeń metodycznych, podstawowych wyników i wniosków

Uzasadnienie podjęcia tematu

Turystyka stanowi jedną z szybko rozwijających się dziedzin działalności gospodarczej, zarówno w Europie, jak i na świecie¹. Potwierdzają to dane statystyczne Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) i Światowej Rady Podróży i Turystyki (WTTC)². Jest ona zjawiskiem interdyscyplinarnym i znajduje swoje odzwierciedlenie w wielu aspektach życia, np. społecznym, psychologicznym, kulturowym i ekonomicznym. Turystyka wywiera także określony wpływ na uczestników ruchu turystycznego, otoczenie i gospodarkę. Jednym z istotnych elementów jej rozwoju są wprowadzane innowacje.

Innowacyjność podmiotów działających w obszarze turystyki stała się w ostatnich latach przedmiotem coraz większego zainteresowania, zarówno badaczy, jak i praktyków gospodarki turystycznej³. Spowodowane jest to ciągłym poszukiwaniem nowych trendów rozwojowych w turystyce⁴, w tym turystyce realizowanej na obszarach wiejskich. Wprowadzenie zmian w postaci innowacji w turystyce jest procesem złożonym i wieloaspektowym⁵. Polegają one nie tylko na modyfikacji produktu, ale także na wprowadzaniu nowych rodzajów działalności turystycznej, jak też dostosowywaniu się do uwarunkowań zrównoważonego rozwoju. Można zauważyć, że obecnie bardzo rzadko dochodzi do odkryć w sferze innowacyjności w turystyce. Taki stan rzeczy może być spowodowany tym, że innowacja jest rezultatem systematycznych, często bardzo kosztownych badań, wymagających połączenia różnych zespołów specjalistów, reprezentujących branżę turystyczną.

Należy zauważyć, że ocena potencjału turystyki w zakresie innowacyjności wymaga dokładnego przyjrzenia się specyficznym cechom rynku turystycznego, zarówno od strony popytowej, jak też podażowej. Ocena dotychczasowych dokonań związanych z innowacyjnymi rozwiązaniami w tej branży nie jest jednoznaczna, przy czym w dużym stopniu o specyfice innowacyjności decydują uwarunkowania zewnętrzne (popytowe), które mają zasadniczo obiektywny charakter i do których podmioty obsługujące ruch turystyczny

¹ H. Pinto, J. Guerreiro: Innovation regional planning and latent dimensions: The case of the Algarve region. „Annals of Regional Science” 2010, nr 44, s. 315-316.

² Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku. MSiT, Warszawa 2008, s. 3.

³ R. Baggio: Technological Innovation in e-Tourism: The Role of Interoperability and Standards. [in] Tourism Management, Marketing and Development. Red. M. M. Mariani, R. Baggio, D. Buhalis, C. Longhi. Palgrave Macmillan, New York 2014, s. 42-43.

⁴ A. Weidenfeld: Tourism and cross border regional innovation systems. „Annals of Tourism Research” 2013, Vol. 42, s. 191-192; J. Sundbo, F. Orfila-Sintes, F. Sørensen: The innovative behaviour of tourism firms – Comparative studies of Denmark and Spain. „Research Policy” 2007, nr 36, s. 100-101.

⁵ B. Alejskiak: Innowacyjna gospodarka a turystyka. [w:] Rozwój turystyki w warunkach Unii Europejskiej. Red. naukowa W. Cabaj, J. Feczko. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomii i Prawa, Kielce 2009, s. 25-27.

powinny się dostosować⁶. W pracy szczególną uwagę zwrócono na innowacyjność w działalności agroturystycznej.

Problematyka innowacji w agroturystyce jest zagadnieniem rzadko podejmowanym w badaniach naukowych. Innowacyjność w agroturystyce to umiejętność kreatywnego łączenia elementów, m.in. takich, jak: walory przyrodniczo-kulturowe, infrastruktura, usługi, wiedza oraz zdolności współpracy. Jest to także zdolność dzielenia odpowiedzialności, właściwego podziału zadań, pozyskiwania odpowiedzialnych partnerów, a przede wszystkim rozpoznania własnej roli w tworzeniu produktu turystycznego i wynikających z tego zadań⁷. Należy również zauważyć, że trudno jest dostrzec nowe, innowacyjne rozwiązania w agroturystyce. Wielu usługodawców prowadzących tę działalność nie jest skłonna udostępniać informacji (np. dotyczących dochodów czy kosztów) czy też kierunków rozwoju swoich obiektów (np. nowe rozwiązania w gospodarstwie). Pojęcie innowacyjności przez te osoby jest różnie interpretowane i postrzegane.

Podmioty turystyczne prowadzące działalność na rynku agroturystycznym, aby poprawić swoją pozycję powinny ze sobą współpracować, a przy tym zachować względem siebie konkurencyjność. Funkcjonują one bowiem w gospodarce rynkowej, w której obowiązują prawa konkurencji. Podstawową cechą konkurencyjności w agroturystyce jest oferowanie klientowi korzystnych warunków wypoczynku. Mogą to zaproponować właściciele gospodarstw, którzy mają wyróżniającą ofertę turystyczną. Dzięki jej sprzedaży usługodawcy mogą osiągać wysokie przychody.

Konkurencyjność tych podmiotów stanowi zdolność i skłonność do ciągłego kreowania rozwoju oraz wzrostu produktywności w celu przedstawienia korzystniejszej oferty niż konkurent⁸. Innymi słowy konkurencyjność stanowi podstawową kategorię w zarządzaniu podmiotem gospodarczym, gdyż określa skuteczność budowania pozycji konkurencyjnej⁹. W celu lepszego zrozumienia istoty funkcjonowania gospodarstwa agroturystycznego należy uświadomić sobie, że agroturystyka jako działalność usługowa powinna funkcjonować na tych samych zasadach co pozostałe branże gospodarki.

Innowacyjność agroturystyki może mieć także bezpośredni wpływ na poziom konkurencyjności turystycznej regionu. W związku z tym zasadne staje się podjęcie badań umożliwiających rozpoznanie uwarunkowań działalności innowacyjnej w agroturystyce. W tym celu wybrano makroregion Polski Wschodniej, który obejmuje pięć województw:

⁶ J. Krupa, B. Dec: Innowacyjność elementem konkurencyjności w turystyce na Pogórzu Dynowskim. [w:] Ochrona środowiska, krajobraz przyrodniczy i kulturowy Pogórza Dynowskiego a rozwój turystyki. Red. naukowa J. Krupa. Wydawnictwo Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, Dynów 2013, s. 206.

⁷ J. Kurowska-Pysz: Innowacyjna firma w konkurencyjnym otoczeniu rynkowym. [w:] Zarządzanie XXI wieku. Nowe koncepcje zarządzania. Red. naukowa H. Dźwigoł, J. Kurowska-Pysz, D. Owsiak. Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2012, s. 155-156.

⁸ M. Gorzelany-Dziadkowiec: Zmiany w otoczeniu rynkowym a konkurencyjność agroturystyki. [w:] Determinanty konkurencyjności współczesnych organizacji. Red. naukowa J. Machaczka. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2014, s. 11-15.

⁹ J. A. Daesidaeri: Cooperation and competition in multidisciplinary optimization. „Computational Optimization and Applications” 2012, 1 (52), s. 29-30.

warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie i podkarpackie¹⁰. Należy zauważyć, że konkurencyjność regionu, w tym także konkurencyjność w turystyce, ma charakter złożony. Należy ją rozpatrywać kompleksowo, analizując czynniki kształtujące poziom konkurencyjności w makroregionie Polski Wschodniej oraz wpływające na jej atrakcyjność inwestycyjną, determinującą działania innowacyjne. Na poziom konkurencyjności tego regionu mają wpływ m. in. czynniki prawne, ekonomiczne, społeczne czy też techniczno-technologiczne (w tym innowacje).

Praca składa się z sześciu rozdziałów, a także wniosków i rekomendacji. W rozdziale pierwszym zaprezentowane zostały założenia metodyczne. Ponadto, zwrócono w nim uwagę na charakterystykę badanego obszaru. Drugi rozdział zawiera istotę procesów innowacyjnych w teoriach ekonomicznych. Skoncentrowano w nim uwagę na rodzajach i modelach innowacji, jak również na ewolucji poglądów innowacji w opinii różnych autorów. Znaczenie innowacyjności w agroturystyce i konkurencyjności turystycznej regionu w ujęciu teoretycznym zaprezentowano w trzecim rozdziale. Autor w tej części pracy przedstawił istotę turystyki wiejskiej i agroturystyki jako obszaru badań nauk ekonomicznych. Zwrócono również uwagę na czynniki kształtujące konkurencyjność regionu z uwzględnieniem konkurencyjności turystycznej. W kolejnym rozdziale zaprezentowano wyniki badań dotyczące społeczno-ekonomicznych uwarunkowań innowacyjnego rozwoju agroturystyki w makroregionie Polski Wschodniej. Rozdział piąty zawiera skalę wprowadzanych innowacji w gospodarstwach agroturystycznych, jak również ich klasyfikację. Ponadto, w tej części pracy zwrócono uwagę na bariery w działalności innowacyjnej. Ostatni rozdział poświęcono modelowym rozwiązaniom innowacyjności w agroturystyce w podnoszeniu konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej. W części podsumowującej zaprezentowano uogólnienia i wnioski z badań własnych autora oraz rekomendacje rozwoju innowacyjności w agroturystyce.

Cele rozprawy, hipotezy badawcze, metodyka badania

Innowacyjność wiejskich podmiotów turystycznych jako sposób na podniesienie konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej ma charakter wieloaspektowy. Do rozwiązania problemu badawczego określono zakres, kierunek i cel postępowania badawczego. Głównym celem badań było opracowanie koncepcji wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną makroregionu Polski Wschodniej. Ponadto, bardzo ważne było rozpoznanie czynników wpływających na proces wdrażania innowacji w agroturystyce. Z kolei cel użytkowy pracy dotyczył sformułowania zaleceń dotyczących rozwoju agroturystyki i konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej, które mogą być wykorzystane przez przedstawicieli różnych instytucji i organizacji wspierających agroturystykę.

¹⁰ W pracy uwzględniono jednostki według klasyfikacji NUTS 2 w rewizji NUTS 2013 obowiązującej od 01.01.2015 roku. Dane Głównego Urzędu Statystycznego <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/rewizja-nuts-2013/> [stan na dzień 05.06.2015].

W pracy sformułowano następujące cele szczegółowe:

1. Rozpoznanie poziomu dotychczasowej wiedzy na temat innowacyjności, ekonomiki i organizacji turystyki wiejskiej.
2. Zaproponowanie własnej interpretacji pojęć: „innowacyjność”, „przedsiębiorczość”, „kreatywność”, „postęp techniczny”, „potencjał turystyczny”, „atrakcyjność turystyczna”, „agroturystyka” i nowego podziału turystyki wiejskiej oraz rodzajów obiektów turystyki wiejskiej.
3. Rozpoznanie innowacyjnych działań stosowanych przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych na badanych obszarach wiejskich makroregionu Polski Wschodniej.
4. Oszacowanie skali i struktury nakładów na działania innowacyjne w agroturystyce.
5. Określenie efektywności inwestycji w działalności agroturystycznej.
6. Rozpoznanie form współpracy rolników prowadzących działalność agroturystyczną z innymi wiejskimi usługodawcami, a także z instytucjami i organizacjami wspierającymi rozwój innowacyjności w agroturystyce.
7. Określenie poziomu konkurencyjności turystycznej badanego regionu.
8. Wskazanie kierunków i perspektyw wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną makroregionu Polski Wschodniej.
9. Ukazanie innowacyjnych przykładów w agroturystyce na terytorium Ukrainy, Białorusi i Litwy.
10. Rozpoznanie czynników mających wpływ na pobyt turystów w gospodarstwach agroturystycznych makroregionu Polski Wschodniej.

Mając na uwadze zdefiniowanie problemu badawczego i przyjęcie celów sformułowano następujące hipotezy badawcze:

- H1:** Istnieje istotna statystycznie zależność między poziomem nakładów przeznaczonych na innowacje w gospodarstwach agroturystycznych makroregionu Polski Wschodniej a poziomem wykształcenia i doskonalenia zawodowego usługodawców.
- H2:** Poziom konkurencyjności turystycznej badanych powiatów makroregionu Polski Wschodniej jest dodatnio skorelowany z liczbą występujących gospodarstw agroturystycznych.
- H3:** Wraz ze wzrostem poziomu innowacyjności agroturystyki wzrasta poziom konkurencyjności turystycznej w badanych powiatach makroregionu Polski Wschodniej.

Osiągnięcie postawionych celów wymagało wykorzystania interdyscyplinarnych metod w zakresie gromadzenia i przetwarzania danych. W obszarze teoretycznym wskazane cele osiągnięto z wykorzystaniem analizy literatury i materiałów źródłowych, stosując metodę dedukcji. W części empirycznej wykorzystane zostały źródła pierwotne i wtórne¹¹.

¹¹ Szerzej na temat metod badawczych: J. Apanowicz: Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej. Prace doktorskie, habilitacyjne. Difin, Warszawa 2005, s. 57.

W celu rozpoznania innowacyjności w agroturystyce materiał empiryczny został zebrany za pomocą metody sondażowej i jej odpowiednich technik badawczych, tj. z zastosowaniem kwestionariuszy ankiety i wywiadu. Opracowano dwa kwestionariusze ankiet i trzy kwestionariusze wywiadu. Dobór próby badawczej miał charakter celowy. Kwestionariusz ankiety skierowano do wszystkich właścicieli gospodarstw agroturystycznych prowadzących działalność w gminach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego (makroregion Polski Wschodniej). Z uwagi na niewielką liczbę gospodarstw agroturystycznych gminy miejskie i miejsko-wiejskie w badaniach empirycznych zostały pominięte. Operat losowania stanowiły wszystkie gminy wiejskie, w których działalność prowadzili właściciele gospodarstw agroturystycznych. Do badań zakwalifikowano 2580 gospodarstw agroturystycznych, które zostały uwzględnione w bazie danych ośrodków doradztwa rolniczego badanych województw, danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na dzień 05.01.2013 r.) oraz na stronach internetowych samorządów terytorialnych. W badaniach udział wzięło 221 właścicieli gospodarstw agroturystycznych ze 137 gmin wiejskich (59 powiatów). Badaniami objęto również 192 turystów wypoczywających w gospodarstwach agroturystycznych w celu ukazania ich preferencji i nowych trendów w popycie agroturystycznym.

Badania zrealizowano w latach 2013-2015 w celowo wybranych gminach wiejskich makroregionu Polski Wschodniej. Innowacyjność w agroturystyce analizowano na poziomie powiatów. Ze względu na bliskość położenia oraz tereny przygraniczne, dodatkowo przeprowadzono badania z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu z 34 usługodawcami prowadzącymi swoją działalność: na terytorium Litwy (8 usługodawców z obwodu kowieńskiego), Białorusi (3 usługodawców z obwodu grodzieńskiego, 1 z obwodu mińskiego i 8 z obwodu brzeskiego) i Ukrainy (1 usługodawca z obwodu kijowskiego, 2 z obwodu czernihowskiego, 11 z iwano-frankińskiego) oraz 29 osób zamieszkałych w miejscowości Jaremcze z obwodu iwano-frankińskiego – przykłady innowacyjnych rozwiązań w agroturystyce w krajach sąsiadujących z makroregionem Polski Wschodniej¹².

Na potrzeby badań empirycznych zostały skonstruowane mierniki syntetyczne dla poszczególnych powiatów makroregionu Polski Wschodniej. Pozwoliły one na ukazanie wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną makroregionu Polski Wschodniej. W pracy wyznaczono zbiory cech oraz opracowano zestaw potencjalnych zmiennych diagnostycznych. W pracy opracowano¹³:

- syntetyczny miernik poziomu innowacyjności agroturystyki powiatów makroregionu Polski Wschodniej,
- syntetyczny miernik poziomu konkurencyjności turystycznej powiatów makroregionu Polski Wschodniej¹⁴,

¹² W badaniach nie uwzględniono gospodarstw agroturystycznych na terytorium Rosji (obwód kaliningradzki), gdyż na tym obszarze nie jest widoczny rozwój agroturystyki.

¹³ Zaprezentowane mierniki w pracy są autorskie i miały na celu ukazanie wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną makroregionu Polski Wschodniej.

¹⁴ W opinii autora pracy turystykę należy traktować jako jeden z elementów poziomu rozwoju gospodarczego. Oddzielne opracowanie miernika poziomu konkurencyjności turystycznej podyktowane było wykorzystaniem jego w dalszych analizach umożliwiających ukazanie poziomu konkurencyjności regionu.

- syntetyczny miernik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego¹⁵ powiatów makroregionu Polski Wschodniej.

W konstrukcji poszczególnych mierników dobrano zmienne zgodnie z kryteriami merytorycznymi, formalnymi i statystycznymi. Wszystkie obliczenia statystyczne zostały przeprowadzone przy użyciu pakietu statystycznego StatSoft. Inc. 2014. STATISTICA, data analysis software system, version 12.0. www.statsoft.com, SAS Enterprise 9.4 oraz arkusza kalkulacyjnego Excel. Zmienne ilościowe zostały scharakteryzowane za pomocą średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego (utworzone zostały na podstawie uśrednionych wyników poszczególnych pytań kwestionariusza ankiety po standaryzacji, jak również z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego). Do sprawdzenia czy zmienna ilościowa pochodziła z populacji o rozkładzie normalnym posłużono się testem W Shapiro-Wilka.

Natomiast zmienne typu jakościowego zostały przedstawione w formie liczebności i wartości procentowych. W celu zweryfikowania zależności między zmiennymi przeprowadzono test niezależności Chi-kwadrat.

W celu stwierdzenia powiązania siły oraz kierunku między zmiennymi zastosowano analizę korelacji obliczając współczynniki korelacji. W zależności spełnionych założeń testu korelacji zastosowano współczynnik Pearsona lub Spearmana¹⁶. We wszystkich obliczeniach za poziom istotności przyjęto $p=0,05$.

Do oceny poszczególnych poziomów mierników badanych powiatów makroregionu Polski Wschodniej wykorzystano zmienne diagnostyczne¹⁷. Należy również dodać, że były weryfikowane związki pomiędzy wszystkimi analizowanymi zmiennymi. Dla wszystkich zmiennych diagnostycznych obliczono wartość współczynnika zmienności w celu eliminacji quasi-stałych. Wartości zmiennych diagnostycznych posłużyły w kolejnym etapie do skonstruowania macierzy korelacji R. Następnie obliczone zostały syntetyczne mierniki taksonomiczne poziomu rozwoju dla poszczególnych trzech grup za pomocą korelacji liniowej Pearsona.

Dodatkowo w pracy obliczono syntetyczny miernik poziomu innowacyjności agroturystyki, syntetyczny miernik poziomu konkurencyjności turystycznej oraz syntetyczny miernik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów makroregionu Polski Wschodniej wykorzystując korelację rangową Spearmana. Mierniki skonstruowano poprzez agregację odpowiedniego dla danej charakterystyki zestawu zmiennych składowych.

W ten sposób zapewniono porównywalność wartości wszystkich zmiennych składowych. Oprócz niej ten rodzaj standaryzacji wartości zmiennych pozwala na intuicyjną i czytelną interpretację ich wartości. Ponieważ nie ma możliwości określenia wartości referencyjnej określającej przykładowo najniższy akceptowalny poziom innowacyjności

¹⁵ W pracy opracowano syntetyczny miernik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów makroregionu Polski Wschodniej, ponieważ te czynniki mają wpływ na procesy innowacyjne w agroturystyce.

¹⁶ Zostały zweryfikowane rozkłady zmiennych i w sytuacji niespełnienia testów parametrycznych stosowano ich nieparametryczne odpowiedniki. Jeżeli nie zostały spełnione założenia współczynnika korelacji liniowej Pearsona to była stosowana korelacja Spearmana.

¹⁷ Do konstrukcji miernika uwzględniono szereg zmiennych diagnostycznych dotyczących innowacyjności agroturystyki na podstawie badań własnych oraz dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego.

agroturystyki, konkurencyjności turystycznej czy rozwoju społeczno-gospodarczego, najbardziej intuicyjne jest przyjęcie za taką wartość właśnie wartości średniej zmiennej składowej dla danej próby badawczej. Zastosowana metoda standaryzacji wartości zmiennych składowych przyjmuje wartość średnią jako wartość referencyjną. Natomiast im wyższe są wartości dodatnie tym lepsza jest sytuacja w badanym powiecie pod względem charakterystyki określanej przez konkretną zmienną składową. Z kolei coraz to niższe wartości ujemne oznaczają pogarszanie się w badanych powiatach tejże sytuacji.

Po dokonaniu standaryzacji wartości zmiennych składowych wykonano agregację wartości wszystkich zmiennych składowych, a następnie uzyskaną wartość syntetyczną miernika poddano analogicznej standaryzacji. Kolejnym krokiem było wyznaczenie wartości współczynnika korelacji rangowej Spearmana pomiędzy wszystkimi standaryzowanymi wartościami zmiennych składowych, a standaryzowaną wartością odpowiedniego miernika z wykorzystaniem estymatora. Istotność statystyczną wyznaczonych wartości współczynników korelacji rangowej Spearmana badano z wykorzystaniem testu na brak istotności współczynnika korelacji dla małej próby (badano mniej niż 100 powiatów) opartego na rozkładzie t-Studenta wykorzystując statystykę testową.

Wyznaczone współczynniki korelacji rangowej Spearmana wykorzystano do wyznaczenia wag dla wszystkich zmiennych składowych określając ich udział procentowy w wartości sumarycznego współczynnika korelacji. W ostatnim kroku wyznaczono ponownie wartość miernika syntetycznego z uwzględnieniem wag korelacyjnych.

Dokonano również kategoryzacji wyznaczonych w ten sposób wartości wszystkich trzech mierników syntetycznych określających poziom innowacyjności agroturystyki, konkurencyjności turystycznej oraz rozwoju społeczno-gospodarczego we wszystkich badanych powiatach wykorzystując metodę opartą na wartości średniej i odchylenia standardowego.

W dalszym etapie badań w celu wyodrębnienia podobnych obiektów przeprowadzono analizę skupień. Głównym celem analizy skupień jest podział zbiorowości na rozłączne i jak najbardziej jednorodne klastry (skupienia). Jednym z problemów analizy skupień jest wybranie odpowiedniej miary odległości i metody aglomeracji. W pracy jako miarę odległości wybrano odległość euklidesową. Wybór odległości euklidesowej wynikał z powszechnej znajomości tej miary i spełnienia wszystkich aksjomatów miary odległości. Jeśli chodzi o metodę aglomeracji w pracy wybrano metodę Warda. Wybór metody Warda podyktowany był przekonaniem o efektywności metody, prowadzącej do tworzenia najbardziej naturalnych skupień¹⁸. Jednym z najważniejszych problemów podczas analizy skupień jest wybór optymalnej liczby skupień. W pracy w tym celu wykorzystano następujące miary: Cubic Clustering Criterion Sarle'a (CCC)¹⁹, Pseudo F²⁰ oraz Pseudo T – Square²¹.

¹⁸ T. Grabiński, A. Sokołowski: Z badań nad efektywnością wybranych procedur taksonomicznych. „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie” 1984, nr 181, s. 63-79.

¹⁹ W. S. Sarle: Cubic clustering criterion. SAS Technical Report A-108, SAS Institute Inc., Cary, (full text is provided in www.sas.com/apps/pubscat/bookdetails.jsp?catid=1&pc=5903, 1983 [stan na dzień 10.01.2017]).

²⁰ T. Caliński, J. Harabasz: A dendrite method for cluster analysis. „Communications in Statistics” 1974, nr 3, s. 1-27; L. Wilkinson, L. Engelman, J. Corter, M. Coward: Cluster analysis. [in:] SYSTAT 8.0 Statistics. L. Wilkinson, (ed.). SPSS Inc., Chicago 1998, s. 77.

Najwyższa wartość dla kryterium CCC oraz kryterium Pseudo F oraz najniższa wartość dla kryterium Pseudo T determinują optymalną liczbę skupień.

Dodatkowo w pracy wykorzystano analizę składowych głównych (PCA). Analiza składowych głównych polega na wyznaczeniu zupełnie nowych zmiennych (składowych głównych) będących kombinacją liniową zmiennych (pierwotnych)²². Problemem pojawiającym się w przypadku analizy składowych głównych jest wybór odpowiedniego procentu ogólnej wyjaśnianej zmienności przez zmienne wykorzystywane w analizie. Jeżeli jest on zbyt mały, nie można mieć dużego zaufania do uzyskanych wyników. Zwykle uważa się, że uzyskanie odwzorowania pierwotnej zmienności powyżej 75% przez dwie pierwsze składowe jest wystarczające²³. Innym kryterium jest wzięcie do dalszej analizy tylko tych zmiennych, których wartość własna jest większa od jedynki. Powyższe rozwiązania zostały wykorzystane w niniejszej pracy.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2010-2015 oszacowano prognozę rozwoju bazy agroturystycznej w Polsce do 2030 roku. W trakcie przeprowadzonych analiz zastosowano metodę regresji wielorakiej.

Wyniki przeprowadzonych badań mogą być przydatne władzom jednostek samorządu terytorialnego w opracowywaniu strategii rozwoju turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki na terenie danych województw, placówkom naukowo-badawczym, organizacjom i instytucjom szkoleniowym, stowarzyszeniom agroturystycznym, ośrodkom doradztwa rolniczego, lokalnym grupom działania, regionalnym i lokalnym organizacjom turystycznym oraz stowarzyszeniom międzygminnym. Zgromadzone dane mogą być podstawą określenia perspektyw rozwoju badanych gospodarstw agroturystycznych.

Wyniki badań

Głównym zamierzeniem badawczym prezentowanej pracy było opracowanie koncepcji wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną makroregionu Polski Wschodniej. Ponadto, istotne było ukazanie czynników dynamizujących proces wdrażania innowacji w agroturystyce mających wpływ na wzrost konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej. W pracy zdefiniowano termin w agroturystyce – „nowa agroturystyka” (związany jest on z innowacyjnością podmiotów turystycznych na wsi). Coraz częściej turyści oczekują od właścicieli gospodarstw agroturystycznych bogatej oferty turystycznej. Turysta nastawiony jest na emocje (aktywny wypoczynek), a nie tylko spędzanie czasu biernie w gospodarstwie agroturystycznym. Chce on również brać czynny udział w pracach gospodarskich, uczestniczyć w odkrywaniu wartości dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu. Oczekuje także powrotu do wiejskości w „nowej agroturystyce” z uwzględnieniem twórczego intelektualnie pobytu.

²¹ L. Wilkinson, L. Engelman, J. Corter, M. Coward: Cluster analysis. [in:] SYSTAT 8.0 Statistics. L. Wilkinson, (ed.). SPSS Inc., Chicago 1998, s. 77-78.

²² D. F. Morison: Wielowymiarowa analiza statystyczna. PWN, Warszawa 1990, s. 5.

²³ Tamże, s. 5.

Obecnie agroturystyka w Polsce odznacza się dość wysokim tempem wzrostu i umiarkowaną atrakcyjnością²⁴. Stymulatorem do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej są różnego rodzaju pomysły nowatorskie, będące efektem kreatywności i przedsiębiorczości jednostek ludzkich. W tym zakresie istotne znaczenie odgrywa kapitał ludzki. Są to cechy (fizyczne, psychiczne, intelektualne, moralne, kulturowe, społeczne) ucieleśnione w zatrudnionych, zdolnych i skłonnych tworzyć wymierną nową wartość dla organizacji, stanowiącą źródło przyszłych dochodów.

W pracy rozpoznano innowacyjne działania stosowane przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych zlokalizowanych na obszarach wiejskich makroregionu Polski Wschodniej. Innowacyjność w agroturystyce pozostaje na relatywnie niskim poziomie. Część właścicieli obiektów agroturystycznych uwzględniała w swoich strategiach rozwoju innowacje jako źródło przyszłej przewagi konkurencyjnej.

Obecnie innowacyjność, jako przejaw postępu technicznego jest w długim okresie czasu ważnym czynnikiem wzrostu gospodarczego, a także jakościowych zmian produktowych i procesowych w agroturystyce. W tej branży działalność innowacyjna dotyczy urozmaicenia oferty turystycznej przez nowe rozwiązania lub istotnie zmodyfikowane (wprowadzenie innowacyjnych zmian dotyczących obsługi klientów, wprowadzenie zmian organizacji pracy, nowy proces świadczenia usług turystycznych). W celu zwiększenia liczby turystów w gospodarstwie agroturystycznym należy być konkurencyjnym na rynku i wprowadzać innowacyjne rozwiązania. Z przeprowadzonych analiz w pracy wynika, że innowacyjność w agroturystyce jest elementem konkurencyjności turystycznej regionu. Innowacje w agroturystyce angażują społeczność lokalną, np. innowacyjne wioski tematyczne, zagrody edukacyjne, obiekty etnograficzne, domy pracy twórczej, sieciowanie produktów turystycznych. Dzięki temu pozyskiwany jest dochód w danym regionie lub też w miejscowości, np. mieszkańcy angażują się w rozwój wsi – „Kraina Rumianku” w miejscowości Hołowno (województwo lubelskie).

W agroturystyce trudno jest precyzyjnie określić innowacyjne rozwiązania. Obecnie obserwuje się rosnącą imitacyjność w działalności agroturystycznej, polegającą na adaptacji już istniejących na rynku innowacji. Aby ten stan zmienić, należy kształtować kulturę innowacyjną, podnosić poziom jej rozwoju, wspierać współpracę z innymi firmami, światem nauki, edukacji i kultury oraz otoczeniem biznesu. Należy także podnieść poziom wiedzy i umiejętności w zakresie dobrych praktyk w sferze innowacji, jak również rozwijać i wzmacniać konkurencyjność struktur klastrowych. Właściciele gospodarstw agroturystycznych skłonni byli do wprowadzania innowacji w swoich obiektach, lecz nie zawsze było to zauważane jako coś nowego lub istotnie ulepszanego (np. znajomość języków obcych, kuligi, jazda konna, ogniska, grill, TV, bilard, spływy kajakami). Część przedstawionych propozycji nazywanych przez usługodawców innowacją, należy nazwać naśladownictwem. Są to często rozwiązania przenoszone z innych obiektów turystycznych, które mogą wzbogacić ofertę turystyczną. Usługodawca czy też turysta może postrzegać innowacyjność w agroturystyce inaczej, niż przedstawiciele samorządów terytorialnych (na

²⁴ Program rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce. Wydawnictwo Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2015, s. 34.

poziomie gminy). Turysta oczekuje bogatej, nowatorskiej oferty, ale nie zawsze właściciel obiektu wiejskiego jest ją w stanie zaoferować. Usługodawcy nie wiedzą często czym jest innowacyjność i jakie są jej kryteria wyodrębnienia. W dużej części zaprezentowane przykłady innowacji były powielanymi rozwiązaniami z innych gospodarstw agroturystycznych.

W pracy oszacowano poziom nakładów przeznaczanych na działania innowacyjne w agroturystyce. Właściciele gospodarstw agroturystycznych powinni być przedsiębiorczy, aby wzmocnić swoją pozycję konkurencyjną na rynku usług agroturystycznych. Podnoszenie i utrzymanie poziomu przedsiębiorczości w gospodarstwach agroturystycznych zależy nie tylko od możliwości i predyspozycji ich właścicieli, lecz również od prorozwojowych strategii władz szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, a także wsparcia finansowego. Instytucje krajowe i terenowe powinny aktywnie uczestniczyć w programach na rzecz rozwoju oraz być organizatorem i prekursorem działań przedsiębiorczych. Władze powinny być otwarte na różnego rodzaju pomysły i oddolne inicjatywy.

Jednym z celów pracy było rozpoznanie form współpracy rolników prowadzących działalność agroturystyczną z innymi wiejskimi usługodawcami, a także z instytucjami i organizacjami wspierającymi rozwój innowacyjności w agroturystyce. Innowacyjność jest ważnym elementem konkurencyjności w agroturystyce. Programy turystyczne powinny być tworzone na bazie współpracy różnych podmiotów turystycznych, uwzględniających takie wartości, jak: poznanie, emocje, przeżycia, a także wiejskość (zasoby gospodarstw rolnych), dobra przyrodnicze i tradycję występującą na danym terenie. Współpraca powinna dotyczyć sieciowania ofert, jak również sieciowania współpracy w zakresie rozwoju np. turystyki kulinarnej. Taka kooperacja w zakresie innowacyjnych działań powinna być również podejmowana nie tylko w kraju, ale i za granicą. Na podstawie tego powinny być tworzone innowacyjne pakiety usług tzw. „pakietowanie usług”, oparte na naturalnych walorach przyrodniczych i kulturowych polskiej wsi.

W pracy zweryfikowano stan i możliwości rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich, określono poziom konkurencyjności turystycznej badanego regionu z wykorzystaniem taksonomicznych mierników. Niską konkurencyjność agroturystyki w badanych województwach determinuje niedostateczne wykształcenie społeczności lokalnej. Ponadto, istotnym czynnikiem mającym wpływ na innowacyjność agroturystyki jest pomysł i determinacja usługodawców oraz pozyskiwanie środków finansowych na przygotowanie bazy agroturystycznej zgodnie z potrzebami klientów. Jednocześnie można zaobserwować zbyt niski poziom kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności w agroturystyce na danym terenie, a także niski stopień zainteresowania władz lokalnych i regionalnych rozwojem agroturystyki.

Badania sondażowe przeprowadzone wśród właścicieli gospodarstw agroturystycznych i przebywających w nich turystów, jak również analiza materiałów wtórnych, umożliwiły realizację celów postawionych w pracy oraz weryfikację hipotez sformułowanych na początku badań.

1. W pierwszej hipotezie stwierdzono, iż „istnieje istotna statystycznie zależność między poziomem nakładów przeznaczonych na innowacje w gospodarstwach

agroturystycznych makroregionu Polski Wschodniej a poziomem wykształcenia i doskonalenia zawodowego usługodawców”. Osoby legitymujące się wyższym poziomem wykształcenia chętniej podejmowały działania innowacyjne i częściej inwestowały w rozwój działalności agroturystycznej. Na podstawie uzyskanych wyników przeprowadzonych badań brak jest podstaw do odrzucenia hipotezy pierwszej.

2. Drugą hipotezę sformułowano następująco: „poziom konkurencyjności turystycznej badanych powiatów makroregionu Polski Wschodniej jest dodatnio skorelowany z liczbą występujących gospodarstw agroturystycznych”. Z przeprowadzonych badań wynika, że w powiatach w których był wysoki poziom konkurencyjności turystycznej, te obszary charakteryzowały się wysokim współczynnikiem koncentracji gospodarstw agroturystycznych (powiat mrągowski, leski, olsztyński, giżycki, kielecki, ostródzki, Bieszczady, północno-wschodnia część województwa podlaskiego) – w związku z tym brak jest podstaw do odrzucenia tej hipotezy.
3. Trzecią hipotezę sformułowano następująco: „wraz ze wzrostem poziomu innowacyjności agroturystyki wzrasta poziom konkurencyjności turystycznej w badanych powiatach makroregionu Polski Wschodniej”. Na obszarach, w których poziom rozwoju agroturystyki był największy, analogicznie – regiony charakteryzowały się wysokim poziomem konkurencyjności turystycznej. Zwrócono uwagę na występowanie istotnych statystycznie związków między miernikiem 1 (poziom innowacyjności agroturystyki) i miernikiem 2 (poziom konkurencyjności turystycznej). Powiaty, które charakteryzowały się wysokim poziomem innowacyjności agroturystyki, posiadały dużą liczbę gospodarstw agroturystycznych. Usytuowanie gospodarstw agroturystycznych w powiecie miała znaczący wpływ na rozwój działalności turystycznej. Na podstawie przeprowadzonych badań można zaobserwować skupiska powiatów w tej grupie: centralna część województwa warmińsko-mazurskiego, północno-wschodnia część województwa podlaskiego, centralna część województwa świętokrzyskiego, powiat zamojski i Bieszczady. Część zaprezentowanych obszarów charakteryzuje się wysokim współczynnikiem lesistości i sprzyjającymi warunkami przyrodniczo-kulturowymi (np. jeziora, rzeki, obszary zielone). Oferta turystyczna powinna być konkurencyjna i uwzględniająca innowacyjne rozwiązania w agroturystyce. Na podstawie uzyskanych wyników przeprowadzonych badań brak jest podstaw do odrzucenia hipotezy.

Badania empiryczne umożliwiły sformułowanie kilka uogólnień i wniosków:

1. W rozwoju agroturystyki ważna jest większa specjalizacja ofert turystycznych, w tym dla seniorów, osób niepełnosprawnych, jak również należy opracować oferty i system ich sprzedaży dla klientów zagranicznych (gospodarstwa kulinarne, aktywne, dla szkół, opiekuńcze – w tym obiekty terapeutyczne).
2. Należy kreować, wspierać i promować markę w agroturystyce (budować jednolity wizerunek marki agroturystyki), w tym wykorzystywać nowe technologie do promocji i sprzedaży usług agroturystycznych, np. zbudowanie innowacyjnego systemu sprzedaży online usług agroturystycznych. Powinno się również

uporządkować kwestie instytucjonalne związane z rozwojem, promocją i sprzedażą produktów agroturystyki.

3. Bardzo ważna jest współpraca przygraniczna i realizacja wspólnych innowacyjnych rozwiązań w rozwoju agroturystyki (np. szlaki turystyczne, obserwacja innowacyjnych przykładów w innych gospodarstwach i wdrażanie ich we własnym obiekcie).
4. Pracownicy ośrodków doradztwa rolniczego powinni zainteresować potencjalnych usługodawców ofertą szkoleniową w zakresie budowania produktu turystycznego, marketingu oraz świadczenia usług turystycznych, jak również prowadzić badania marketingowe w celu poznawania innowacyjnych rozwiązań w agroturystyce.
5. Przygotowanie atrakcyjnej oferty dla zróżnicowanej grupy odbiorców, np. wykorzystując możliwości nowoczesnych technologii, nowych mediów (fanpage, kanały na YouTube, aplikacje na smartfony, itp.). Niewykorzystaną szansą rozwoju agroturystyki są nowe technologie i promocja w mediach społecznościowych. Obecnie należy dostrzec znaczenie aplikacji mobilnej #alewioska, która może przyciągnąć nowych turystów.
6. W literaturze przedmiotu należy ujednoczyć terminologię związaną z agroturystyką. Często można spotkać używanie zamiennie określeń turystyka wiejska i agroturystyka, te zaś pojęcia nie są synonimami. Na obszarach wiejskich prowadzone są również gospodarstwa agroturystyczne, które nie są takimi obiektami. Przykładowo u części usługodawców widnieje szyld „agroturystyka”, a w rzeczywistości są to kwatery prywatne lub pensjonaty na obszarach wiejskich, które nie prowadzą produkcji rolniczej (ich usługi są często bardzo rozbudowane – basen rekreacyjny w obiekcie, korty tenisowe obok obiektu i inne). Spowodowane może być to aktualnymi trendami w usługach turystycznych na wsi. Czasami wygodniej jest prowadzić działalność pod szyldem „agroturystyka”, bo turyści będą skłonni wybrać tego typu obiekt, mimo że termin „agroturystyka” jest nadużywany. Od kilku już lat Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” stara się rozgraniczyć tzw. „Urlop u rolnika”, „Wypoczynek u rolnika” oraz „Wypoczynek na wsi”²⁵. Taki system pozwala na uporządkowanie i uzyskanie przejrzystości ofert. W opinii autora pracy pojęcia takie, jak: gospodarstwa agroturystyczne, obiekty wiejskie, kwatery agroturystyczne, powinny zostać zastąpione terminem obiekty turystyki wiejskiej z jej segmentacją (np. gospodarstwa terapeutyczne, edukacyjne, rekreacyjne, wykorzystujące tradycje i walory wsi – gospodarstwo agroturystyczne w funkcjonującym gospodarstwie rolnym). Ponadto, dobrze byłoby, aby kategoryzacja wiejskiej bazy noclegowej (którą nadaje Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”) była bezpłatna i obligatoryjna dla usługodawców. Każdy obiekt powinien posiadać swoją kategorię, co ułatwiłoby wybór oferty przez potencjalnego turystę.
7. Autor pracy zaproponował następujące rodzaje turystyki wiejskiej: agroturystyka, ekoturystyka, etnoturystyka i terapioturystyka. Mogą być one względem siebie

²⁵ Ponadto, kampanię promocyjną od 2016 roku prowadziło również Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – „Odpoczywaj na wsi”.

substytucyjne, realizowane niekiedy w jednym podmiocie turystycznym. Zależy to od możliwości organizacyjnych, rzeczowych i finansowych oraz od pomysłowości i przedsiębiorczości organizatorów turystyki wiejskiej, urzeczywistnionej na podstawie oferty produktowej. Można zauważyć, że rynek turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki coraz bardziej zmierza w kierunku zunifikowanego rynku turystyki wiejskiej, na którym powiazania turystyki z rolnictwem i produkcją rolniczą odgrywać będą coraz mniejszą rolę. Natomiast czwarty rodzaj turystyki wiejskiej – terapioturystyka dotyczy usprawniania (uzdrawiania, rehabilitacji, leczenia) organizmu ludzkiego w naturalnym środowisku wiejskim, np. w ramach turnusów rehabilitacyjnych, pobytów w mini sanatoriach, „wiejskim SPA” czy też w gospodarstwach opiekuńczych.

8. Ważnym czynnikiem określającym proces innowacyjny w agroturystyce jest czas. Bardzo istotny jest przy tym moment, w którym innowacja się pojawia, jak i okres wpływający od ukazania się nowego rozwiązania do jego zmaterializowania w formie konkretnej usługi.

Praca ma charakter aplikacyjny, zarówno w wymiarze naukowym i praktycznym. Wyniki przeprowadzonych badań mogą być przydatne:

1. Władzom jednostek samorządu terytorialnego na poziomie gmin w opracowywaniu strategii rozwoju turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki na terenie danych województw.
2. Uczelniom, placówkom i instytutom naukowo-badawczym opracowując realizację projektów, grantów na temat rozwoju działalności agroturystycznej i jej innowacyjności w Polsce, jak również w innych krajach. Ponadto, praca może być wykorzystana przez naukowców do poszukiwania zależności w rozwoju przestrzennym regionów.
3. Organizacjom (np. Polska Izba Turystyki, Polska Organizacja Turystyczna, regionalne i lokalne organizacje turystyczne, lokalne grupy działania, stowarzyszenia agroturystyczne, stowarzyszenia międzygminne, klastry turystyczne) i instytucjom (np. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ośrodki doradztwa rolniczego), wykorzystując zaprezentowane wyniki badań podczas szkoleń, kursów, seminariów, konferencji naukowych na temat rozwoju agroturystyki i jej innowacyjnego charakteru.
4. Usługodawcom prowadzącym działalność agroturystyczną jako podstawa określenia perspektyw rozwoju gospodarstw agroturystycznych wprowadzając określone innowacje w swoich obiektach (np. na obszarach silnej konkurencji agroturystycznej lub w słabszych regionach, aby zainteresować turystów innowacyjną ofertą turystyczną).

Zdaniem autora istotnym wkładem niniejszej pracy w rozwój nauk ekonomicznych w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, jest zaprezentowanie wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną makroregionu Polski Wschodniej. Istota konkurencyjności i innowacyjności oraz funkcjonowanie gospodarki regionalnej wpisuje się w obszar zaprezentowanej dyscypliny naukowej. Zagadnienia

innowacyjności stanowią obszar problematyki ekonomii na gruncie zagadnień konkurencyjności. Temat pracy jest zagadnieniem nowym, do tej pory nierozpoznanym badawczo, w związku z tym przeprowadzenie pogłębionych analiz było kluczowym jej celem. Za nowy element metodyczny w opracowaniu można uznać autorskie syntetyczne mierniki, takie jak: poziomu rozwoju innowacyjności agroturystyki, poziomu konkurencyjności turystycznej, poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. W pracy ukazano również analizę skupień konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej. Autorską koncepcją było ukazanie wpływu innowacyjności agroturystyki na konkurencyjność turystyczną regionu. Bardzo ważne było również usystematyzowanie pojęć innowacji w rozwoju agroturystyki i zaproponowanie własnych terminów. Istotne było także ukazanie klasyfikacji rodzajów innowacji w turystyce wiejskiej i agroturystyce według poszczególnych kryteriów podziału. Dodatkową wartością pracy było zaproponowanie prognozy liczby gospodarstw agroturystycznych w Polsce do 2030 roku. Przedstawione zagadnienia zdaniem autora są nowe i mają istotny wpływ na ukazanie nowych trendów w rozwoju agroturystyki. Zaprezentowany temat jest bardzo szeroki i badania nie są do końca wyczerpane. W agroturystyce występują dynamiczne zmiany, dlatego też warto w przyszłości kontynuować problematykę i przeprowadzić podobne badania, np. ukazując wpływ wprowadzanych innowacji w agroturystyce na dochodowość gospodarstw agroturystycznych. Można również przeprowadzić badania na temat wprowadzanych innowacji w gospodarstwach agroturystycznych na terytorium całej Polski, jak również w innych krajach europejskich.

3. POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO-BADAWCZE

3.1. Problematyka badawcza

Zasadnicze kierunki moich zainteresowań naukowo-badawczych (główne grupy tematyczne) koncentrują się wokół problematyki ekonomiki i organizacji turystyki, w tym agroturystyki:

1. Klastry turystyczne jako przykład współpracy w podnoszeniu konkurencyjności obszarów wiejskich.
2. Uwarunkowania rozwoju agroturystyki i jej wpływ na przemiany społeczno-ekonomiczne gmin i obszarów wiejskich.
3. Innowacje w rozwoju agroturystyki.
4. Transport pasażerski w turystyce.

Klastry turystyczne jako przykład współpracy w podnoszeniu konkurencyjności obszarów wiejskich

Najwcześniej podejmowanym przeze mnie tematem badawczym było funkcjonowanie klastrów turystycznych, w tym agroturystycznych. Prowadzenie przeze mnie rodzinnego

gospodarstwa agroekoturystycznego Wiejskie Domy Pracy Twórczej „Uroczanka” w Okopach (województwo podlaskie) było inspiracją do podjęcia tej problematyki. Dodatkowo w 2008 roku byłem współzałożycielem w tej miejscowości Okopskiego Klastra Agroturystycznego. Wyniki przeprowadzonych przeze mnie badań nt. „Klastry a konkurencyjność gospodarstw agroturystycznych” opublikowane zostały w monografii naukowej pt. „Sieci partnerskiej współpracy na obszarach wiejskich” (zał. 3, II B, poz. 1). Dodatkowo, tematyka klastrow i przeprowadzone dodatkowe badania zostały przeze mnie szczegółowo przedstawione w publikacjach naukowych uwzględnionych w załączniku 3 (zał. 3, II B, poz. 11, 12, 19, 45, 101, 106).

W 2016 roku uczestniczyłem w roli wykonawcy w Międzynarodowym Projekcie Polski i Mołdawii „Rozwój klastrow agroturystycznych w Mołdawii. Wzmocnienie pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”. Organizatorami projektu były następujące instytucje i organizacje: European Cooperation Centre – Stowarzyszenie Ośrodek Współpracy Europejskiej, Asociatia de Dezvoltare a Turismului in Moldova, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. Projekt był realizowany w ramach konkursu „Polska Pomoc Rozwojowa”, Moduł II „Czym są klastry turystyczne i jak mogą się stać odpowiedzią na problem niskiej jakości usług turystycznych?”. W ramach projektu byłem współzałożycielem jako ekspert 4 klastrow agroturystycznych dla usługodawców prowadzących gospodarstwa agroturystyczne na terenie Mołdawii:

1. Klastr agroecoturystyczny „Lunca Prutului de Jos” („Łęgi Dolnego Prutu”),
2. Klastr agroecoturystyczny „Drumul recifilor” („Droga raf koralowych”),
3. Klastr agroecoturystyczny „VILADOR”,
4. Klastr agroecoturystyczny „Armonia Nordului” („Harmonia Północy”).

Etapy założenia klastrow agroturystycznych w Mołdawii i ekonomiczne aspekty ich prowadzenia zostały opisane w monografii naukowej pt. „Clustere agroturistice in Moldova” (zał. 3, II B, poz. 3).

Przeprowadzone badania i udział w projekcie międzynarodowym pozwoliły mi na sformułowanie kilku wniosków:

1. Klastry mogą odnieść sukces konkurencyjny w określonych dziedzinach działalności, jak również w skali gospodarki narodowej, regionalnej, lokalnej, a nawet wielkomiejskiej głównie w krajach gospodarczo rozwiniętych. Polityka wspierania klastrow jest ważnym elementem polityki innowacyjnej nie tylko w rozwiniętych ośrodkach miejskich, ale także w biedniejszych regionach oraz na terenach wiejskich. Posiadają one niezagospodarowany potencjał kulturowy i przyrodniczy, w tym krajobrazowy, który może być wykorzystany w turystyce wiejskiej (np. Okopski Klastr Agroturystyczny). Dla mieszkańców wsi pojawiają się nowe możliwości użytkowania przestrzeni wiejskiej (zabudowań rolniczych, lokalnej infrastruktury, pamiątek historycznych), a w konsekwencji dodatkowe dochody w budżetach rodzinnych. O konkurencyjności gospodarczej w tym zakresie decyduje umiejętność szybkiego wprowadzania innowacji i jej upowszechniania (zał. 3, II B, poz. 11, 12).
2. Klastry turystyczne, w tym na obszarach wiejskich odgrywają ważną rolę w aktywizacji społeczności lokalnej, regionu, państwa, a także mogą dynamizować

obszar międzynarodowy. Przekształcają one miejscowości w tereny turystyczne i zwiększają ich konkurencyjność na rynku turystycznym. Specyfika klastrów w turystyce wynika ze złożoności oferty turystycznej, uwzględniającej potrzeby odbiorców (zał. 3, II B, poz. 19).

3. Klaster jako zintegrowana sieć podmiotów gospodarczych ma na celu rozwój więzi kooperacyjnych w procesie (łańcuchu) tworzenia wartości przez wymianę wiedzy, doświadczenia, wzajemnego poparcia i budowy sieci wspólnych kontaktów. Dzięki eksploatacji rzadkich zasobów i dyfuzji innowacji, klastry umożliwiają uzyskanie kolektywnej przewagi konkurencyjnej (zał. 3, II B, poz. 45).

Uwarunkowania rozwoju agroturystyki i jej wpływ na przemiany społeczno-ekonomiczne gmin i obszarów wiejskich

Drugi kierunek podejmowanych przeze mnie badań stanowiła problematyka uwarunkowań rozwoju agroturystyki i jej wpływ na przemiany społeczno-ekonomiczne gmin i obszarów wiejskich. Wcześniejsza tematyka klastrów turystycznych/agroturystycznych jest jednym z elementów organizacji współpracy na obszarach wiejskich. Problematykę uwarunkowań rozwoju agroturystyki analizowałem pod kątem różnych aspektów, tj.:

1. Agroturystyka w rozwoju regionalnym i lokalnym.
2. Konkurencyjność produktów agroturystycznych.
3. Rola instytucjonalnego otoczenia w rozwoju agroturystyki w gminie/powiecie.
4. Formy usług agroturystycznych.
5. Znaczenie doradztwa w rozwoju agroturystyki.

Zainteresowanie tematyką rozwoju agroturystyki nastąpiło wraz z podjęciem prowadzenia działalności agroturystycznej oraz kontynuowanie problematyki na Stacjonarnych Studiach Doktoranckich w latach 2008-2012 na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W efekcie przeprowadzonych badań powstała w 2012 rozprawa doktorska nt. „Ekonomiczno-społeczne uwarunkowania rozwoju agroturystyki w gminach wiejskich województwa podlaskiego”, przygotowana pod kierunkiem dr hab. Krystyny Krzyżanowskiej, prof. SGGW. Wyniki przeprowadzonych przeze mnie badań opublikowane zostały w monografii naukowej wydanej przez Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Gołądkowie (zał. 3, II B, poz. 2). Praca naukowa dofinansowana została ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Działania 2.6 „Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy” projektu własnego województwa mazowieckiego „Mazowieckie Stypendium Doktoranckie”.

Podejmowane badania empiryczne pozwoliły mi na sformułowanie następujących wniosków:

1. Ważnym czynnikiem decydującym o rozwoju działalności agroturystycznej jest jakość świadczonych usług. Niezbędne staje się badanie stanu zadowolenia klientów, ich oczekiwań i potrzeb. Systematyczne zbieranie i analizowanie opinii turystów może stanowić ważny składnik w podnoszeniu jakości świadczonych usług i poprawy konkurencyjności na rynku. Pomiar jakości świadczonych w gospodarstwie agroturystycznym usług (np. metodą Servqual), pozwala poznać oczekiwania turystów i dostosować poziom usług do ich wymagań (zał. 3, II B, poz. 41).
2. Zarówno turyści, jak i rolnicy prowadzący gospodarstwa agroturystyczne powinni być świadomi istnienia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń płynących z rozwoju agroturystyki w województwie podlaskim. Za najważniejsze mocne strony można uznać: wysoką jakość środowiska naturalnego, bogactwo i różnorodność walorów przyrodniczo-kulturowych, stosunkowo niewygórowane ceny za usługi agroturystyczne. Trudna sytuacja dochodowa gospodarstw rolniczych, niski poziom wiedzy usługodawców dotyczącej marketingu, ekonomii i zasobów przyrodniczo-kulturowych regionu, niewystarczająca promocja produktu agroturystycznego, mało efektywny system doskonalenia zawodowego usługodawców oraz niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna w gospodarstwie i jego otoczeniu uznane zostały za główne słabe strony rozwoju agroturystyki. Oprócz barier wewnętrznych ważne były również takie zagrożenia zewnętrzne, jak: brak precyzyjnego określenia roli agroturystyki w strategii rozwoju gminy oraz brak precyzyjnej polityki dotyczącej celów i warunków korzystania z funduszy strukturalnych na rozwój rolnictwa i wspieranie różnych form przedsiębiorczości. Od doradców ODR rolnicy powinni oczekiwać pomocy przy wypełnianiu wniosków o dotacje z funduszy Unii Europejskiej i wsparcia w zakresie poszerzania wiedzy o walorach przyrodniczo-kulturowych regionu (zał. 3, II B, poz. 2, 22).
3. Zaangażowanie samorządów terytorialnych w rozwój agroturystyki polegać powinno na tworzeniu warunków dla jej funkcjonowania. Większe niż dotychczas powinno być zaangażowanie samorządów w poprawę stanu infrastruktury technicznej i społecznej, w tym szczególnie infrastruktury turystycznej. Ważne jest również większe niż obecnie inicjowanie i finansowanie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu (np. upowszechniających kulturę regionu poprzez organizowanie festynów czy targów służących prezentacji dorobku artystycznego lokalnych twórców). W ramach działań promocyjnych samorząd terytorialny powinien podejmować czynności zachęcające potencjalnych klientów do wypoczynku na tym obszarze (zał. 3, II B, poz. 26).
4. Udział stowarzyszeń agroturystycznych w promocji gospodarstw świadczących usługi należy uznać za cenną pomoc dla rolników, ale jest ona nadal niewystarczająca. W tym zakresie należałoby wzmocnić działania promocyjne. Stowarzyszenia agroturystyczne powinny tworzyć produkty turystyczne dla klientów o specjalistycznych zainteresowaniach, wyodrębnione w drodze analizy tendencji rynkowych. W budowie specjalistycznych produktów wykorzystywać należy bogatą różnorodność dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego danego obszaru. Stowarzyszenia powinny również bardziej aktywnie uczestniczyć w działaniach

oświatowych mających na celu podnoszenie jakości produktu (np. upowszechnianie takich walorów produktów, jak regionalne wyposażenie wnętrz, sposobów wzbogacania infrastruktury turystycznej w gospodarstwie i urozmaicenie oferty żywieniowej) (zał. 3, II B, poz. 33).

5. Zaangażowanie ośrodków doradztwa rolniczego w rozwój agroturystyki można ocenić jako znaczące, ale nadal niewystarczające. Dało się to zauważyć głównie przy podejmowaniu decyzji o uruchomieniu działalności agroturystycznej. Polegało na przekazaniu rolnikom podstawowej wiedzy dotyczącej przygotowania bazy materialnej oraz zagadnień formalno-prawnych. W czasie rozwijania tej sfery usług turystycznych istnieje potrzeba większego wsparcia ze strony doradców w zakresie doskonalenia oferty i jej promocji. Na tym etapie konieczna jest bezpośrednia pomoc w formie indywidualnej i grupowej, na którą obecnie środki finansowe są bardzo ograniczone (zał. 3, II B, poz. 47, 66).
6. Rozwój usług agroturystycznych wymaga systematycznego podnoszenia wiedzy i umiejętności przez obecnych oraz potencjalnych wiejskich usługodawców. Tematyka szkoleń i kursów powinna koncentrować się wokół takich zagadnień, jak: zakwaterowanie i żywienie gości, aspekty prawne prowadzenia działalności agroturystycznej, marketing usług agroturystycznych, ekologizację gospodarstw agroturystycznych, ubezpieczenia społeczne i majątkowe, komunikacja interpersonalna, zagadnienia wykorzystania dziedzictwa kulturowego oraz źródła i możliwości wykorzystania środków krajowych i pomocowych dla potrzeb inwestycyjnych i szkoleniowych w agroturystyce. Organizacją szkoleń i kursów powinny zajmować się przede wszystkim ośrodki doradztwa rolniczego, ale także stowarzyszenia agroturystyczne, Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” i inne organizacje edukacyjne wykorzystujące własnych specjalistów oraz wykładowców z uczelni wyższych (zał. 3, II B, poz. 2).
7. O rozwoju agroturystyki decyduje również pozytywny stosunek społeczności lokalnej do przyjeżdżających turystów. Postawy i zachowania społeczności lokalnej wobec rozwoju agroturystyki były jednym z ważnych uwarunkowań społecznych (zał. 3, II B, poz. 25).
8. W procesie rozwoju agroturystyki należy usprawnić system współpracy Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne” z badanymi stowarzyszeniami turystyki wiejskiej i ich związkami – zarówno tymi, które są jej członkami, jak i nie zrzeszonymi w jej strukturze. Ważnym elementem tego procesu jest odpowiedni przepływ informacji o wszelkich podejmowanych działaniach i inicjatywach rozwojowych (zał. 3, II B, poz. 2).
9. Dalsze badania nad agroturystyką powinny głównie dotyczyć odpowiedzi na pytania, jakie warunki muszą być spełnione, aby działalność ta pełniła istotną rolę w tworzeniu możliwości rozwojowych gospodarstw rolniczych oraz na ile jakość produktu agroturystycznego ma wpływ na zachowanie tradycyjnego pejzażu kulturowego wsi oraz zasobów naturalnych. Ważne jest również diagnozowanie wpływu agroturystyki na przeobrażenia społeczno-gospodarcze wsi. Rozwój agroturystyki nie jest możliwy

bez systematycznych badań naukowych analizujących podstawowe problemy rynku agroturystycznego zarówno po stronie turystów, jak też organizatorów ruchu turystycznego. Niezbędna jest zatem stała ocena poziomu wyposażenia obiektów wiejskiej bazy noclegowej, ich standardu, a następnie cykliczne monitorowanie zmian w tym zakresie. Powinny one dotyczyć także kierunków zmian w systemie zarządzania agroturystyką (zał. 3, II B, poz. 2, 81).

W przedstawionej problematyce byłem współredaktorem 4 naukowym monografii naukowych:

1. „Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce”. Wydawnictwo Urząd Miejski w Pułtusk, Pułtusk 2015.
2. „Współczesne problemy rozwoju turystyki w ujęciu regionalnym”. Wydawnictwo Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Białystok 2015.
3. „Terapia zajęciowa jako innowacyjna forma turystyki zdrowotnej na wsi”. Wydawnictwo Niepublicznej Placówki Doskonalenia Nauczycieli „Edukacja, Wychowanie i Bezpieczeństwo”, Białystok 2016.
4. „Uwarunkowania rozwoju turystyki kulturowej na Mazowszu”. Wydawnictwo Aleksander, Pułtusk 2018.

Zaprezentowana problematyka zainspirowała mnie do podjęcia tematu związanego z innowacjami w rozwoju agroturystyki. Ponadto, przesłanką było otrzymanie nagrody Marszałka Województwa Podlaskiego i Rektora Uniwersytetu w Białymstoku za innowacyjne rozwiązania w agroturystyce „Innowator Podlasia 2011” (Białystok 2011). Nagroda została wręczona za upowszechnianie innowacyjnych działań w gospodarstwie agroturystycznym (innowacyjne warsztaty artystyczne, innowacyjna przydomowa oczyszczalnia ścieków typu korzenno-roślinnego, przyzma kompostowa). Te przykłady innowacji w 2014 roku zostały przeze mnie również zgłoszone do „Inkubatora Innowacyjności SGGW”.

Innowacje w rozwoju agroturystyki

Trzecim kierunkiem podejmowanych przeze mnie badań naukowych są innowacje w rozwoju agroturystyki. Na realizację podjętego tematu otrzymałem 5 grantów wewnętrznych dla młodych naukowców oraz 2 stypendia – Własny Fundusz Stypendialny SGGW w Warszawie. W wyniku realizacji grantów i stypendiów przygotowałem monografię pt. **„Innowacyjność agroturystyki jako czynnik poprawy konkurencyjności turystycznej makroregionu Polski Wschodniej”, autor: Michał Roman. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2018, ISBN 978-83-7583-811-4.** Powstałą publikację przedstawiam jako moją rozprawę habilitacyjną.

Równocześnie, na różnych etapach prowadzonych przeze mnie badań tematyka innowacji w agroturystyce znalazła swoje odzwierciedlenie w wybranych publikacjach naukowych, które wymieniono w załączniku 3 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego (zał. 3, II B, poz. 29, 44, 61, 91, 93, 94, 95, 98). Podejmowana problematyka pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Zasadniczym celem wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach turystycznych jest dążenie do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej na rynku. Podnoszenie konkurencyjności podmiotów turystycznych zależy między innymi od wzajemnej współpracy (zał. 3, II B, poz. 93).
2. Innowacyjność podmiotów działających w obszarze turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki stała się w ostatnich latach przedmiotem coraz większego zainteresowania. We współczesnej gospodarce stanowi ona podstawę osiągnięcia przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa i utrzymania jej w długim okresie czasu. Innowacyjność jest powiązana z kreatywnością i przedsiębiorczością (zał. 3, II B, poz. 94).
3. Innowacyjne rozwiązania w agroturystyce mogą polegać na stworzeniu takich ofert, z których może korzystać potencjalny klient, odwiedzając np. wiejskie muzea, muzeum rzemiosła. Jednocześnie świadczone mogą być usługi z zakresu terapii zajęciowej, m.in. ippoterapia, apiterapia, ziołolecznictwo. Ponadto, mogą występować obiekty związane z usługami SPA, np. „farmy piękności” (beauty farm) i mini-sanatoria, obiekty edukacyjne (zał. 3, II B, poz. 61).

W omawianej problematyce byłem współredaktorem 2 następujących monografii naukowych:

1. „Innowacje w rozwoju turystyki”. Wydawnictwo ZSCKR w Gołdkowie, Gołdkowo 2014.
2. „Terapia zajęciowa jako innowacyjna forma turystyki zdrowotnej na wsi”. Wydawnictwo Niepublicznej Placówki Doskonalenia Nauczycieli „Edukacja, Wychowanie i Bezpieczeństwo” w Białymstoku, Białystok 2016.

Transport pasażerski w turystyce

Kolejnym kierunek podejmowanych przeze mnie badań stanowiła problematyka funkcjonowania transportu pasażerskiego w turystyce. Została ona opisana w wybranych publikacjach naukowych, które wymieniono w załączniku 3 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego (zał. 3, II B, poz. 49, 58, 70, 71). Podejmowane badania empiryczne pozwoliły mi na sformułowanie następujących wniosków:

1. Gospodarka turystyczna jako sfera obsługi ruchu turystycznego, obejmuje działalność podmiotów turystycznych, transportowych, noclegowych czy gastronomicznych. Jest ona jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki kraju. Składa się ona z różnorodnych form działalności, prowadzonej przez branżę hotelarską, biura podróży, przedsiębiorstwa obsługi ruchu turystycznego, transportu pasażerskiego czy też innych podmiotów (zał. 3, II B, poz. 49).
2. Należy zauważyć, że system funkcjonowania każdego podmiotu turystycznego wymaga efektywnego transportu. W przedsiębiorstwach turystycznych ta kwestia jest jedną z najbardziej skomplikowanych i złożonych, gdyż prawie zawsze dotyczy prowadzenia działalności na różnorodnych rynkach (zał. 3, II B, poz. 70). Przez

transport w wąskim znaczeniu tego słowa należy rozumieć zespół czynności związanych z przemieszczaniem osób i dóbr materialnych przy użyciu odpowiednich środków. Jednakże przy rozważaniach na temat transportu z punktu widzenia przedsiębiorstwa turystycznego problem ten należy postrzegać znacznie szerzej. Jest on zawsze kompatybilną częścią usługi turystycznej i w znacznym stopniu wpływa na cenę oraz na jakość usług (zał. 3, II B, poz. 49).

3. Podmioty turystyczne często nie dostrzegają możliwości jakie stwarza im sprawne zarządzanie systemem transportowym w procesie realizowania celów czy też znaczenie procesów transportowych w kształtowaniu wyniku finansowego podmiotu turystycznego. Jakość procesów transportowych ma istotny wpływ na to jaki segment rynku uda się opanować przedsiębiorstwu, efektywnie wypierając konkurentów z rynku. Ważnym aspektem jest ukazanie organizacji, znaczenia transportu w działaniach przedsiębiorstw turystycznych ponieważ są one kluczowymi ogniwami rozwoju tego sektora (zał. 3, II B, poz. 49, 71).

Ponadto, jestem współautorem monografii naukowej z tematyki ekonomiki transportu pasażerskiego w turystyce, która jest na ukończeniu i zostanie opublikowana w 2019 roku (Roman M., Górecka A., Roman M.: *Ekonomika i organizacja transportu pasażerskiego w turystyce*).

3.2. Zestawienie dorobku w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych i publikacyjnych

3.2.1. Dorobek publikacyjny

Moja dotychczasowa praca naukowo-badawcza została udokumentowana 134 opracowaniami (64 prace autorskie), w tym 55 w językach obcych (52 w języku angielskim, 2 w języku rosyjskim i 1 w języku mołdawskim). Łącznie 29 opracowań powstało przed uzyskaniem stopnia doktora, zaś 105 po obronie pracy doktorskiej. Jestem także redaktorem naukowym 6 monografii. Łączna suma punktów moich publikacji według stosowanego przez MNiSzW systemu oceny parametrycznej wyniosła 657,71 punktów, z czego po uzyskaniu stopnia doktora 562,91 punktów²⁶. Szczegółowy wykaz publikacji zaprezentowano w tabeli 1.

²⁶ W punktacji uwzględniłem współautorstwo, dzieląc punkty proporcjonalnie do wkładu.

TABELA 1. Liczba publikacji

Lp.	Wyszczególnienie	Przed uzyskaniem stopnia doktora		Po uzyskaniu stopnia doktora		Razem
		autor	współautor	autor	współautor	
1.	Monografie wydane w Polsce (w tym praca habilitacyjna)		1	2	1	4
2.	Monografia wydana za granicą				1	1
3.	Redakcja naukowa monografii				6	6
4.	Rozdziały w monografiach wydane w Polsce	6	7	12	11	36
5.	Rozdziały w monografiach wydane za granicą	2	3	5	6	16
6.	Publikacje w czasopiśmie naukowych	3	7	29	27	66
8.	Publikacje popularnonaukowe			5		5
RAZEM		11	18	53	52	134

Źródło: opracowanie własne według stosowanego przez MNiSW systemu oceny parametrycznej zgodnej z rokiem wydania.

Na uwagę zasługuje fakt, że 41% (55 opracowań) prac zostało opublikowanych w języku angielskim (52), rosyjskim (2) i mołdawskim (1).

Oprócz rozprawy habilitacyjnej, jestem autorem lub współautorem 4 monografii naukowych, redaktorem naukowym 6 monografii oraz autorem lub współautorem 52 rozdziałów w monografiach, w tym 16 rozdziałów w monografiach zagranicznych. Znaczna część dorobku została opublikowana w renomowanych czasopiśmie naukowych takich, jak:

1. Acta Scientiarum Polonorum: Oeconomia (1).
2. Bulgarian Journal of Agricultural Science (1).
3. Ekonomiczne Problemy Turystyki (1).
4. Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa (5).
5. European Journal of Service Management (1).
6. Europa Regionum (1).
7. Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis – Seria Oeconomica (1).
8. Folia Turistica (1).
9. Geography and Tourism (1).
10. Handel Wewnętrzny (1).
11. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich (2).
12. Journal of Agribusiness and Rural Development (2).
13. Polish Journal of Management Studies (1).
14. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (3).
15. Pragmata Tes Oikonomias (1).
16. Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych (1).

17. Procedia – Social and Behavioral Sciences (1).
18. Roczniki Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (1).
19. Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (12).
20. Studia Ekonomiczne i Regionalne – Economic and Regional Studies (1).
21. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego (1).
22. Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN (1).
23. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego (1).
24. Zeszyty Naukowe SGGW: Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej (1).
25. Zeszyty Naukowe SGGW: Polityki Europejskie, Finanse i Marketing (2).
26. Zeszyty Naukowe SGGW: Problemy Rolnictwa Światowego (1).

Jestem współautorem artykułu naukowego w czasopiśmie indeksowanym w Journal Citation Reports i na liście European Reference Index for the Humanities:

1. Roman M., Golnik B., 2019, Current status and conditions for agritourism development in the Lombardy region. „Bulgarian Journal of Agricultural Science”, nr (25)1, s. 18-25. (Impact factor 2015: 0,36, Scopus SJR 2017: 0.262)

Dodatkowo jestem współautorem artykułu w czasopiśmie naukowym (czasopismo indeksowane w Journal Citation Reports i na liście European Reference Index for the Humanities), który jest po dwóch pozytywnych recenzjach i czekam na akceptację redaktora naczelnego:

1. Roman M., Roman M., Roman K., Spatial differentiation of particulates emission resulting form agricultural production in Poland. „Agricultural Economics – Zemedelska Ekonomia” (Impact factor 2017: 0,706).

Mój dorobek publikacyjny w ujęciu wskaźnikowym wygląda następująco:

Liczba publikacji naukowych w bazie:

Publish or Perish 121

Web od Science = 2

Google Scholar = 121

BazEkon (wg Biblioteki SGGW) = 45

Liczba cytowań publikacji naukowych według bazy:

Publish or Perish 158

Web od Science = 6

Google Scholar = 158

BazEkon (wg Biblioteki SGGW) = 13

Indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy:

Publish or Perish 7

Web od Science = 2

Google Scholar = 7

BazEkon (wg Biblioteki SGGW) = 2

Szczegółowy wykaz publikacji wraz z opisami bibliograficznymi i charakterystyką wkładu własnego (publikacje we współautorskie) znajdują się w załączniku 3 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Do najważniejszych publikacji, poza rozprawą habilitacyjną, zaliczam następujące pozycje:

1. Roman M., 2015, Agritourism farms owners' competence in running their economic activities. „Polish Journal of Management Studies”, vol. 11, nr 1, s. 136-146.
2. Roman M., 2015, The impact of the global economic crisis tourism in Poland and in selected countries. „Journal of Agribusiness and Rural Development”, nr 1 (35), s. 107-114.
3. Roman M., 2016, Znaczenie przedsiębiorczości i innowacyjności w kształtowaniu przewagi konkurencyjnej gospodarstw agroturystycznych. „Journal of Agribusiness and Rural Development”, nr 1(39), s. 183-189.
4. Roman M., 2016, Innowacyjność turystyki wiejskiej na przykładzie kantonu Ticino w Szwajcarii. Roczniki Naukowe „SERiA”, Tom XVIII, zeszyt 1, s. 232-240.
5. Roman M., Roman K., 2016, Factors determining the location of agritourism farms using AHP. „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa”, nr 12, s. 42-49.
6. Roman M., 2017, Wpływ klastrów turystycznych na innowacyjność gospodarki turystycznej. „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 48/3, s. 45-59.
7. Roman M., Niedziółka A., 2017, Agroturystyka jako forma przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
8. Roman M., 2017, Current state and prospects for development of tourism, including agritourism, in the republic of Moldova. „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” – Gospodarka turystyczna w regionie. Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca, nr 473, s. 455-467.
9. Roman M., Roman K., 2018, The energy demand of agritourism farms in Poland. [in:] Rural development and entrepreneurship: production and co-operation in agriculture: proceedings of the International Scientific Conference, 9-11 May 2018, Jelgava, Latvia. Red. A. Auzina. Published University of Life Sciences and Technologies, Jelgava (Latvia), s. 298-304.

10. Roman M., Golnik B., 2019, Current status and conditions for agritourism development in the Lombardy region. „Bulgarian Journal of Agricultural Science”, nr (25)1, s. 18-25.

3.2.2. Udział w międzynarodowych i krajowych kongresach, konferencjach oraz seminariach naukowych

Celem wymiany poglądów, możliwości podjęcia merytorycznych dyskusji oraz prezentacji wyników badań systematycznie brałem udział z referatem i w dyskusjach na licznych kongresach, konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz seminariach (zał. 3. II H). Szczegółowe informacje zaprezentowano w tabeli 2.

TABELA 2. Liczba wystąpień na kongresach, konferencjach i seminariach naukowych w kraju i za granicą

Kraj/język	W języku polskim	W języku angielskim	W języku rosyjskim
Polska	67	15	
Ukraina	3	14	1
Litwa	2	2	
Łotwa		1	
Rosja			1
Białoruś			1
Kazachstan		2	
Mołdawia			1
Czechy		2	
Węgry		1	
Tajwan		1	
RAZEM	72	38	4
		114	

Źródło: opracowanie własne.

Łącznie na wszystkich kongresach, konferencjach, seminariach naukowych w kraju i za granicą wystąpiłem 114 razy (w tym na: 9 kongresach, 93 konferencjach i 12 seminariach naukowych). Do najważniejszych należy zaliczyć:

1. Referat i głos w dyskusjach na Kongresach Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA) od 2010 roku (Kongresy: XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV).
2. Referat i głos w dyskusjach podczas Sympozjów Agroturystycznych organizowanych przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie, 2013, 2017 (Sympozjum: XV, XVII).
3. Referat i głos w dyskusjach podczas Międzynarodowych Konferencjach Naukowych „Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Unii Europejskiej problemy rozwoju lokalnego i regionalnego” organizowanych przez Zachodniopomorski Uniwersytet

- Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Kraków 2016, 2017 (Konferencje: XIX, XX).
4. Referat i głos w dyskusjach podczas Ogólnopolskich Konferencjach Naukowych z cyklu „Sukcesy i problemy turystyki wiejskiej i agroturystyki na Mazowszu” pod hasłem „Nowe kierunki rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej na Mazowszu” organizowanych przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2016, 2017 (Konferencje: III, IV).
 5. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Gospodarka żywnościowa jako sektor gospodarki narodowej” w sesji specjalnej „Zrównoważony rozwój a sektor agrobiznesu” organizowanej przez Katedrę Ekonomii i Polityki Gospodarczej SGGW, Warszawa 2012.
 6. Referat i głos w dyskusji podczas X Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Global problems of agriculture and food economy” organizowanej przez Katedrę Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Warszawa 2013.
 7. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Building the competitiveness of rural areas” w II sesji plenarnej „Budowanie konkurencyjności obszarów wiejskich” organizowanej przez Krymski Agrotechniczny Uniwersytet, Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Sumach, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Simferopol (Ukraina-Krym) 2013.
 8. Referat i głos w dyskusji podczas International Conference Green Cities 2014 – Green logistics for greener cities organizowanej przez Akademię Morską w Szczecinie, Szczecin 2014.
 9. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Problemy rozwoju turystyki wiejskiej w Polsce i na Ukrainie” organizowanej przez Instytut Przekwalifikowania i Doskonalenia Zawodowego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie, Karpacki Narodowy Park Natury, Jaremcze (Ukraina) 2014.
 10. Referat i głos w dyskusji podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Gospodarka turystyczna w regionie – Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca” organizowanej przez Katedrę Marketingu i Zarządzania Gospodarką Turystyczną, Wydziału Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze oraz Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Szklarska Poręba 2015.
 11. Referat i głos w dyskusji podczas III Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej „Состояние и проблемы развития образования на современном этапе” organizowanej przez Казахско-Русский Международный Университет, Актобе (Kazachstan) 2015.
 12. Referat i głos w dyskusji podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Turystyka wiejska. Nauka – Edukacja – Praktyka” organizowanej przez Katedrę Turystyki Wiejskiej Wydziału Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań 2016.

13. Referat i głos w dyskusji podczas VII Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu „Procesy transformacji obszarów wiejskich” pt. „Innowacje w rozwoju obszarów wiejskich” organizowanej przez Katedrę Gospodarki Przestrzennej i Turyzmu, Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2016.
14. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Obszary Natura 2000 a rozwój turystyki przygranicznej” organizowanej przez Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydział Ekonomiczny, Zakład Polityki Gospodarczej i Turystyki, Pracowania Gospodarki Turystycznej, Szczecin 2016.
15. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Klasy turystyczne w Polsce i Mołdawii” organizowanej przez European Cooperation Centre, Asociatia de Dezvoltare a Turismului in Moldova, Kiszyniów (Mołdawia) 2016.
16. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Problemy rozwoju turystyki w Polsce i na Litwie. Wspomnienie osiągnięć i sylwetek naukowych Prof. Zygmunta Przychodzenia i Dr Elżbiety Jachimowicz” organizowanej przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Warszawie, Wileńska Szkoła Technologii, Biznesu i Rolnictwa w Białej Wace, Wileńską Szkołę Technologii, Biznesu i Rolnictwa w Białej Wace, Warszawa-Wilno-Biała Waka (Litwa) 2017 (Na tej konferencji pełniłem również rolę spikera w 2 sesji plenarnej).
17. Referat i głos w dyskusji podczas VII Konferencji Naukowo-branżowej „Gospodarka turystyczna w regionie. Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca” organizowanej przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze, Katedra Marketingu i Zarządzania Gospodarką Turystyczną, Łomnica 2017.
18. Referat i głos w dyskusji podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Agroturystyka w teorii i praktyce” organizowanej przez Katedrę Turystyki Wiejskiej Wydziału Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań 2017.
19. Referat i głos w dyskusji podczas Zagranicznej Konferencji Naukowej International Scientific Conference „Hradec Economics Days” organizowanej przez Univeristy of Hradec Králové – Faculty of Informatics and Management, Hradec Králové (Czechy) 2018.
20. Referat i głos w dyskusji podczas III International Young Researcher Scientific Conference on „Sustainable Regional Development – Challenges of Space & Society in the 21ST Century” organizowanej przez Szent István University w Gödöllő, Gödöllő (Węgry) 2018.
21. Referat i głos w dyskusji podczas XIX Annual International Scientific Conference „Economic science for rural development” organizowanej przez Latvian Academy of Agricultural and Forestry Sciences, Nordic Association of Agricultural Scientists Erasmus+, Jelgava (Łotwa) 2018.
22. Referat i głos w dyskusji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Informacja i promocja w rozwoju przedsiębiorczości” organizowanej przez Katedrę

Komunikacji Społecznej i Działań Informacyjnych, Politechniki Lwowskiej, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Lwów (Ukraina) 2018.

23. Referat i głos w dyskusji podczas International Scientific Conference „Agrarian Perspectives SSVII” organizowanej przez Czech University of Life Sciences Prague – Faculty of Economics and Management, Praga (Czechy) 2018.

Ponadto, prowadziłem jako moderator (w roli eksperta) sesje warsztatowe na konferencjach naukowych:

1. Moderator sesji podczas Konferencji Naukowej „Edukacja Finansowa – ABC przedsiębiorczości na wsi” organizowanej przez Fundację Wspomagania Wsi, Warszawa 2013.
2. Moderator sesji podczas VII Forum Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL” organizowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Polską Organizację Turystyczną, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, Regionalną Organizację Turystyczną Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2015.
3. Moderator sesji podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Klasy turystyczne w Polsce i Mołdawii” organizowanej przez European Cooperation Centre, Asociatia de Dezvoltare a Turismului in Moldova, Kiszyniów (Mołdawia) 2016.
4. Moderator sesji podczas XVII Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego „Sieci współpracy w turystyce wiejskiej – stan obecny i nowe wyzwania” organizowanego przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie – Oddział w Krakowie, Smardzewice 2017.
5. Moderator sesji podczas Konferencji Naukowej „Konfrontacje – Drogi do AgroSukcesu – Doświadczenia agroturystyczne” organizowanego przez AGRO Magazyn Ludzi Przedsiębiorczych, Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW, Warszawa 2017.

Dodatkowo zostałem zaproszony, aby wygłosić swój referat na 7 spotkaniach organizowanych przez władze Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w ramach „Akademii Przedsiębiorczości SGGW” (Warszawa 2013-2018). Wystąpiłem również na 5 seminariach naukowych w Bydgoszczy organizowanych przez Studenckie Koło Naukowe Doradztwa w Agrobiznesie przy Zakładzie Ekonomiki i Doradztwa w Agrobiznesie, Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy.

Na konferencjach krajowych i międzynarodowych współprowadziłem 12 sesji plenarnych i 2 sekcje tematyczne (zał. 3. III B, punkt b).

3.2.3. Otrzymane odznaczenia państwowe. Nagrody, wyróżnienia za działalność naukową i stypendia

Rozwój naukowy od początku mojej ścieżki zawodowej łączę z pracą, w tym badawczą, na rzecz praktyki. Za działalność na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji (w tym ratownictwa wodnego i medycznego) zostałem odznaczony państwowymi medalami zasługi od Prezydentów Polski:

1. Brązowy Krzyż Zasługi w Ratownictwie Wodnym i Medycznym za zasługi na rzecz propagowania specjalistycznej wiedzy z zakresu profilaktyki i ratownictwa wodnego – postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2009.
2. Srebrny Krzyż Zasługi w Ratownictwie Wodnym i Medycznym za zasługi działalności na rzecz propagowania idei bezpiecznego wypoczynku na obszarach wodnych – postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2012.
3. Złoty Krzyż Zasługi w Ratownictwie Wodnym i Medycznym za zasługi na rzecz propagowania specjalistycznej wiedzy z zakresu profilaktyki i ratownictwa wodnego – postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2018.

Za wygłoszone referaty na konferencjach naukowych zostałem laureatem 3 nagród i 2 wyróżnień:

1. Nagroda za zajęcie I miejsca w sesji referatowej „Agroekonomia i Agroturystyka” na III Ogólnopolskiej Konferencji Doktorantów – Wielokierunkowość badań w rolnictwie i leśnictwie, Kraków 2009.
2. Nagroda specjalna Rektora Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie im. Hugona Kołłątaja za wyróżniającą prezentację na III Ogólnopolskiej Konferencji Doktorantów – Wielokierunkowość badań w rolnictwie i leśnictwie, Kraków 2009.
3. Nagroda za zajęcie III miejsca na XV Konferencji Młodych Ekonomistów „Przyszłość gospodarki po światowym kryzysie”, Warszawa 2009.
4. Wyróżnienie za wystąpienie z referatem podczas II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Kreatywność i przedsiębiorczość w ergoterapii i kulturoterapii a turystyka zdrowotna na wsi”, Białystok 2016.
5. Wyróżnienie za wystąpienie z referatem podczas III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Praktycznej „Kreatywność i przedsiębiorczość w socjoterapii i przyrodoterapii a turystyka zdrowotna na wsi”, Białystok 2017.

Moje osiągnięcia naukowe zostały również docenione przyznaniem 2 nagród Rektora SGGW i dyplomu uznania Dziekana Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW:

1. Nagroda Rektora SGGW – indywidualna III stopnia za osiągnięcia organizacyjne, Warszawa 2017.
2. Nagroda Rektora SGGW – zespołowa III stopnia za osiągnięcia naukowe, Warszawa 2018.

3. Dyplom uznania Dziekana Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie za wyróżniającą działalność publikacyjną w latach 2013-2014, Warszawa 2015.

Byłem również stypendystą 5 stypendiów naukowych za wyróżniające wyniki w nauce:

1. Stypendium doktoranckie SGGW (w latach 2009-2012).
2. Stypendium naukowe w ramach Stacjonarnych Studiów Doktoranckich (w latach 2009-2012).
3. Mazowieckie Stypendium Doktoranckie dla Młodych Naukowców Województwa Mazowieckiego za wyniki w nauce (finansowe przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego), 2009.
4. Stypendium – Własny Fundusz Stypendialny SGGW dla młodych nauczycieli akademickich i doktorów wyjeżdżających za granicę w celu prowadzenia badań naukowych lub kontynuacji studiów (dofinansowanie do przeprowadzenia badań naukowych pracy habilitacyjnej w Polsce i na Ukrainie, 1 miesiąc), 2013.
5. Stypendium – Własny Fundusz Stypendialny SGGW dla młodych nauczycieli akademickich i doktorów wyjeżdżających za granicę w celu prowadzenia badań naukowych lub kontynuacji studiów (dofinansowanie do przeprowadzenia badań naukowych pracy habilitacyjnej, 2 miesiące), 2014.

W dniu 14.12.2018 roku otrzymałem nagrodę „Wydziałowy Mistrz Edukacji” – zwycięstwo w ogólnouczelnianym plebiscycie studentów organizowanym przez Radę Uczelnianą Samorząd Studentów SGGW w Warszawie. Dodatkowo w dniu 14.04.2005 roku otrzymałem nagrodę za działalność w Studenckim Kole Ekonomicznym „Hossa” WSFiZ w Białymstoku za zdobycie III miejsca w konkursie „Europrimus 2005”.

Za innowacyjne rozwiązania w turystyce wiejskiej i agroturystyce otrzymałem nagrodę „Innowator Podlasia 2011” od Marszałka Województwa Podlaskiego i Rektora Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2011.

Dodatkowo za propagowanie idei rozwoju turystyki i rekreacji otrzymałem 2 wyróżnienia Podlaskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej (nagroda za prowadzenie innowacyjnego gospodarstwa agroturystycznego):

1. Wyróżnienie przez Podlaską Regionalną Organizację Turystyczną w konkursie na najlepszy produkt turystyczny „Certyfikat POT”, Białystok 2009.
2. Wyróżnienie przez Podlaską Regionalną Organizację Turystyczną w konkursie na najlepszy produkt turystyczny „Certyfikat POT”, Białystok 2010.

Upowszechniałem również innowacyjne i praktyczne rozwiązania w agroturystyce zgłaszając swoje pomysły do Inkubatora Przedsiębiorczości SGGW:

1. Upowszechnienie działań innowacyjnych w gospodarstwach agroturystycznych – przydomowa oczyszczalnia ścieków typu korzenno-roślinnego jako innowacja w gospodarstwie – innowacyjny produkt przyzma kompostowa, zgłoszenie do Inkubatora Innowacyjności SGGW, Warszawa 2014.

2. Upowszechnienie działań innowacyjnych w gospodarstwach agroturystycznych – innowacyjne gospodarstwo agroekoturystyczne, zgłoszenie do Inkubatora Innowacyjności SGGW, Warszawa 2014.

W celu rozwoju turystyki na obszarach wiejskich brałem udział w sieciach badawczych współzakładając klastry agroturystyczne:

1. Współzałożyciel Okopskiego Klastra Agroturystycznego w Okopach (gmina Suchowola) aktywizującego mieszkańców gminy Suchowola (województwo podlaskie), 2008-obecnie.
2. Współzałożyciel 4 klastrów agroturystycznych w ramach Projektu Międzynarodowego Polski i Mołdawii „Rozwój klastrów agroturystycznych w Mołdawii. Wzmocnienie pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”. Projekt organizowany był przez European Cooperation Centre – Stowarzyszenie Ośrodek Współpracy Europejskiej, Asociatia de Dezvoltare a Turismului in Moldova, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w ramach konkursu „Polska Pomoc Rozwojowa”, Moduł II „Czym są klastry turystyczne i jak mogą się stać odpowiedzią na problem niskiej jakości usług turystycznych?” w Kiszyniowie (Mołdawia), 2016 roku dla usługodawców prowadzących gospodarstwa agroturystyczne na terenie Mołdawii:
 - Klaster agroecoturystyczny „Lunca Prutului de Jos” („Łęgi Dolnego Prutu”).
 - Klaster agroecoturystyczny „Drumul recifilor” („Droga raf koralowych”).
 - Klaster agroecoturystyczny „VILADOR”.
 - Klaster agroecoturystyczny „Armonia Nordului” („Harmonia Północy”).

3.2.4. Uczestnictwo w projektach badawczych i grantach naukowych realizowanych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych

W ramach realizacji swoich zainteresowań naukowo-badawczych brałem udział w 6 projektach naukowych (z czego 5 miało charakter międzynarodowy) i rozwojowych oraz w 7 grantach naukowych (zał. 3, II F, poz. 1-13).

Kluczowym projektem dla mojego rozwoju naukowego był Projekt Międzynarodowy „Rozwój klastrów agroturystycznych w Mołdawii. Wzmocnienie pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”. Został on zorganizowany przez European Cooperation Centre – Stowarzyszenie Ośrodek Współpracy Europejskiej, Asociatia de Dezvoltare a Turismului in Moldova, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w ramach konkursu „Polska Pomoc Rozwojowa”, Kiszyniów (Mołdawia) 2016. Uczestniczyłem w nim jako wykonawca (zał. 3, II F, poz. 4) i byłem odpowiedzialny za przeprowadzenie szkoleń dla usługodawców prowadzących działalność agroturystyczną na terenie Mołdawii.

W 2017 roku brałem również udział (jako wykonawca) w Projekcie Międzynarodowym Polski i Mołdawii „Nowe ścieżki rozwoju turystyki. Wzmocnienie pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich” w Kiszyniowie (Mołdawia). Projekt został zorganizowany przez European Cooperation Centre – Stowarzyszenie Ośrodek

Współpracy Europejskiej, Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w ramach konkursu „Polska Pomoc Rozwojowa” (zał. 3, II F, poz. 6).

W latach 2012-2013, współpracując z dwoma instytutami (w Kijowie i w Kielcach) byłem wykonawcą Międzynarodowego Projektu pt. „Andragogika – przyszłość szkolnictwa zawodowego”. Został on zrealizowany przy współpracy Instytutu Innowacji i Biznesu w Kielcach, jak również Instytutu Przekwalifikowania i Doskonalenia Zawodowego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet IX „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach”, Działanie 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” (zał. 3, II F, poz. 1).

3.2.5. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

1. Członek Rady Naukowej „Intercultural Communication”, 2016-obecnie.
2. Sekretarz Komitetu Redakcyjnego Roczników Naukowych Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA), 2018.

3.2.6. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

W swojej działalności naukowej jestem członkiem następujących organizacji i towarzystw naukowych:

Międzynarodowe

1. Członek European Association of Agricultural Economists (EAAE), 2018-obecnie.

Krajowe

1. Członek Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA), 2008-obecnie.
2. Członek Polskiego Towarzystwa Zarządzania Produkcją, 2016-obecnie.
3. Członek Stowarzyszenia Ekspertów Turystyki, 2018-obecnie.

Dodatkowo pełniłem różne funkcje w stowarzyszeniach naukowych i organizacjach akademickich:

1. Członek Koła Naukowego „HOSSA” w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku i zdobycie tytułu „Europrimus” 2000-2005 (zdobycie III miejsca w konkursie EUROPRIMUS 2005 w kategorii „Najlepsze Koło Naukowe”).
3. Członek „Koła Naukowego Turystyki” Politechniki Białostockiej 2003-2006.
4. Członek Koła Naukowego „Challenger” Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Białymstoku 2005-2006.
5. Członek „Międzywydziałowego Koła Naukowego Turystyki” SGGW 2006-2008.
6. Członek „Koła Naukowego Ekonomistów” SGGW 2008-2010.
7. Członek Koła Naukowego Marketerów „INSIGHT” SGGW 2011-2012.
8. Założyciel i opiekun Koła Miłośników Turystyki, Ekologii i Przedsiębiorczości Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Gołdówce 2013-2016.
9. Założyciel i opiekun Studenckiego Koła Naukowego „Public Relations” SGGW, 2013-obecnie.
10. Wykładowca w „Akademii Przedsiębiorczości” Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie, 2014-obecnie.

Byłem również współzałożycielem następujących organizacji związanych z turystyką i rekreacją:

1. Członek Zarządu Towarzystwa Zapobiegania Tonięciom i Ratowania Tonących, 1998-obecnie (współzałożyciel, członek ds. promocji, członek ds. pozyskiwania środków finansowych).
2. Współzałożyciel i Członek Zarządu Okopskiego Klastra Agroturystycznego w Okopach (gmina Suchowola) aktywizującego mieszkańców gminy Suchowola (województwo podlaskie), 2008-obecnie.
3. Nauczyciel-szkoleniowiec w Niepublicznej Placówce Doskonalenia Nauczycieli „Edukacja, Wychowanie i Bezpieczeństwo” w Białymstoku, 2016-obecnie.

Poza aktywnością naukową podnosiłem kwalifikacje zawodowe będąc Członkiem Rad Nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, 2015-2018 (funkcja: V-ce Przewodniczący).

3.2.7. Opieka naukowa nad studentami

W ramach realizacji zajęć dydaktycznych prowadzę również seminaria dyplomowe. W zakresie opieki naukowej nad studentami mój dorobek obejmuje promotorstwo 38 prac dyplomowych oraz recenzowanie 19 prac licencjackich. Pod moim kierunkiem powstały prace licencjackie i magisterskie, a ich autorzy dopuszczeni zostali do obrony:

1. Promotorstwo 13 prac magisterskich.
2. Promotorstwo 25 prac licencjackich.

Prace realizowane były głównie na kierunku Turystyka i Rekreacja oraz na kierunkach: Ekonomia, Zarządzanie Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW.

3.2.8. Staże naukowe i zawodowe w zagranicznych oraz krajowych ośrodkach naukowych

W mojej pracy naukowej uczestniczyłem w 8 stażach naukowych i 2 stażach zawodowych w zagranicznych i krajowych ośrodkach oraz instytucjach (zał. 3, III L, poz. 1-10).

Staż naukowo-badawcze odbyłem m.in. w Państwowym Nieżyńskim Uniwersytecie im. M. Gogola w Nieżynie (Ukraina), Instytucie Przekwalifikowania i Doskonalenia Zawodowego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie (Ukraina), jak również w Baishev University Aqtobe w Kazachstanie. Podczas ich trwania prowadziłem badania naukowe nt. rozwoju turystyki, w tym turystyki wiejskiej w poszczególnych krajach.

Moje staże naukowe miały również miejsce w Niemczech (Internationale Lehranstalt für Landwirtschaft, Umwelt und Technik w Paulinenaue), jak również w Szwajcarii w Kantonie Tessyn (Farm Competence Center in Ticino – Centro di Competenza Agriturismo Ticino). W tych krajach również prowadziłem badania naukowe dotyczące innowacyjnych rozwiązań w turystyce. Część moich wyników badań opublikowałem w 2016 roku m.in. w artykule naukowym pt. „Innowacyjność turystyki wiejskiej na przykładzie kantonu Ticino w Szwajcarii” w Rocznikach Naukowych „SERiA” (Tom XVIII, zeszyt 1). Odbyłem również staż naukowy w Instytucie Turystyki w Warszawie.

Pierwszy staż zawodowy został zrealizowany w 2005 roku w Europejskim Centrum Doradztwa „Europrimus Consulting” w Białymstoku. Natomiast drugi staż zawodowy odbyłem w 2009 roku w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Biuro Ministra). W czasie jego trwania byłem współodpowiedzialny za funkcjonowanie Programu „Poznaj Dobrą Żywność”.

3.2.9. Recenzowanie monografii naukowych i publikacji w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych

W mojej działalności naukowej byłem recenzentem 1 monografii, 26 artykułów naukowych w zeszytach naukowych oraz 2 rozdziałów w monografiach naukowych (zał. 3, III P, poz. 1-10). Byłem recenzentem monografii naukowej pt. „Stan i czynniki rozwoju usług agroturystycznych w powiecie nowotarskim w perspektywie wsparcia agroturystyki z programów Unii Europejskiej w latach 2014-2020”. Opracowanie zostało wydane przez Wydawnictwo „Stowarzyszenie Naukowe Instytut Gospodarki i Rynku”, Kraków 2017.

Recenzje artykułów naukowych w języku polskim, angielskim i rosyjskim wykonałem do następujących czasopism naukowych: „Acta Scientiarum Polonorum: Oeconomia”, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA)”, „International Scientific Journal Annals of Marketing Management & Economics (AMME)”, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy – Seria Oeconomia –

Turystyka i Rekreacja”, „Intercultural Communication”, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce”, „Turystyka i Rozwój Regionalny”.

Ponadto, byłem recenzentem artykułów naukowych do Proceedings of the International Scientific Conference „Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy” (publikacja z okazji 65-lecia Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Warszawa 2018).

3.2.10. Współpraca międzynarodowa i krajowa

W dotychczasowej pracy badawczej współpracowałem z ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. W 2009 roku podjąłem współpracę z Międzynarodowym Wydziałem Zarządzania Państwowego Białoruskiego Uniwersytetu w Mińsku (głównie z jego kierownikiem – prof. dr hab. Siarhei Liabetski Lukin). Jednym z elementów współpracy było prowadzenie wspólnych badań naukowych wraz z współorganizowaniem międzynarodowych konferencji naukowych.

Od 2010 roku wspólnie z pracownikami Katedry Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w której jestem zatrudniony, nawiązałem współpracę z Wyższą Wileńską Szkołą Rolniczą w Białej Wacie na Litwie (obecnie Wyższa Szkoła Technologii, Rolnictwa i Biznesu). Podczas trwania tej współpracy były organizowane międzynarodowe konferencje naukowe.

Podjąłem również współpracę (od 2010 roku) z prof. Oleną Slavkovą (Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Sumach na Ukrainie) organizując wspólnie z nią konferencje naukowe. W 2013 roku byłem członkiem komitetu organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Budowanie konkurencyjności obszarów wiejskich”. W wydarzenie to włączyły ośrodki akademickie na Ukrainie, takie jak: Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Winnicy, Narodowy Uniwersytet Ogrodnictwa w Humaniu, Krymski Uniwersytet Rolniczym w Symferopolu.

W 2011 roku podjąłem współpracę z prof. Wołodymirem Isajenko i dr doc. Sofią Sokołową z Instytutu Przekwalifikowania i Doskonalenia Zawodowego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie. Wymiernym efektem tej współpracy było uczestnictwo w projektach badawczych, (zał. 2a, punkt 3.2.4.), jak również uczestnictwo w stażach naukowych (zał. 2a, punkt 3.2.8.). W ramach tej współpracy pełniłem funkcje sekretarza komitetu organizacyjnego trzech Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Problemy rozwoju turystyki wiejskiej w Polsce i na Ukrainie” w latach 2014-2016.

Od 2017 roku podjąłem współpracę z prof. Andriyem Peleshchyshynem (Katedra Komunikacji Społecznej i Działań Informacyjnych Politechniki Lwowskiej we Lwowie) współorganizując dwie międzynarodowe konferencje naukowe, pełniąc funkcję sekretarza komitetu organizacyjnego.

Moja współpraca ma również wymiar krajowy. Od 2012 roku podjąłem współpracę z dr hab. Barbarą Roszkowską-Mądrą, prof. UwB (Katedra Nauk o Przedsiębiorstwie, Wydział Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku) i dr Joanną Karpowicz (rektor Uczelni Jańskiego w Łomży) współorganizując cykliczne ogólnopolskie konferencje naukowe o tematyce turystycznej. Współpraca miała również wymiar współorganizacji wyjazdów naukowych kół studenckich w celu przeprowadzenia badań naukowych w województwie podlaskim (Suwalszczyzna).

Od 2012 roku podjąłem współpracę z dr Elżbietą Kmitą-Dziasek (Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie) włączając się we współorganizację Ogólnopolskich Sympozjów Agroturystycznych.

Od 2014 roku współpracuję z dr Krzysztofem Łopacińskim, który był moim opiekunem stażu naukowego w Instytucie Turystyki w Warszawie.

3.2.11. Doskonalenie zawodowe w zakresie turystyki i rekreacji

Podwyższając swoje doskonalenie zawodowe i kwalifikacje w turystyce i rekreacji zdobyłem następujące uprawnienia:

1. Płetwonurek KDP/CMAS, 2000.
2. Ratownik medyczny – Kurs ratownictwa medycznego, 2004.
3. Wychowawca kolonijny – Kurs wychowawców kolonijnych, 2004.
4. Wykładowca ratownictwa wodnego (4 stopień na 5 stopni) Towarzystwa Zapobiegania Tonięciom i Ratowania Tonących, 2006-2014.
5. Kurs pilota wycieczek turystycznych, 2006.
6. Kurs podstawowej pomocy medycznej w turystyce, 2007.
7. Ratownik kwalifikowanej pierwszej pomocy – Kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy, 2014.

Uczestniczyłem również w 30 szkoleniach z zakresu turystyki i rekreacji w kraju i za granicą. Część z nich była dofinansowana ze środków pochodzących z Unii Europejskiej. Ponadto, organizowałem jako ekspert następujące szkolenia i kursy z branży turystycznej:

1. Szkolenie dla pracowników naukowych i studentów „Praktyczna przedsiębiorczość” wspólnie z Alternatywną Szkołą Biznesu i Rozwoju Osobowego im. Ludwiga von Misesa, Warszawa 2013-2014.
2. Szkolenie dla usługodawców prowadzących gospodarstwa agroturystyczne na terenie Mołdawii – Moduł II „ Czym są klastry turystyczne i jak mogą się stać odpowiedzią na problem niskiej jakości usług turystycznych?”, 2016 Kiszyniów (Mołdawia).
3. Kurs dla nauczycieli i ratowników wodnych „Podstawy terapii zajęciowej”, 2017.

3.3. Zestawienie dorobku w zakresie osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych

3.3.1. Osiągnięcia dydaktyczne

W pracy zawodowej realizowane przeze mnie zajęcia dydaktyczne korespondują z obraną problematyką badań. Prowadziłem zajęcia zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW:

1. Zajęcia dydaktyczne ze studentami do których przygotowałem programy i które prowadzę:
 - ekoturystyka,
 - aktywność rekreacyjna,
 - projektowanie szlaków turystycznych w regionie,
 - pedagogika czasu wolnego,
 - podstawy antropomotoryki,
 - zarządzanie innowacjami,
 - doradztwo agroturystyczne,
 - metodyka doradztwa rolniczego,
 - zachowania organizacyjne,
 - negocjacje (negocjacje w turystyce, negocjacje w biznesie, negocjacje w logistyce, komunikowanie społeczne, techniki komunikacji i negocjacji),
 - seminarium licencjackie na kierunku Turystyka i Rekreacja.

Od początku mojej pracy na Wydziale Nauk Ekonomicznych, moje zajęcia dydaktyczne co roku zostały bardzo dobrze ocenione przez studentów w pięciostopniowej skali (4,8) – Wyniki Studenckiej Oceny Przedmiotów.

Byłem również wykładowcą na studiach podyplomowych:

1. Zajęcia dydaktyczne ze słuchaczami na Studiach Podyplomowych „Turystyka i edukacja leśna na terenach nieurbanizowanych” na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie do których przygotowałem program i które prowadzę (brak ocen):
 - agroturystyka.
2. Zajęcia dydaktyczne ze słuchaczami na Studiach Podyplomowych „Transport i spedycja” na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie do których przygotowałem program i które prowadzę (słuchacze w pięciostopniowej skali ocen – ocenili moje zajęcia na 5,0):
 - komunikowanie w transporcie i spedycji.
3. Zajęcia dydaktyczne ze słuchaczami na Studiach Podyplomowych „Terapia zajęciowa” w Uczelni Jańskiego w Łomży do których przygotowałem program i które prowadzę (brak ocen):
 - edukacja w przedsiębiorczości.

W dniu 14.12.2018 roku za działalność dydaktyczną otrzymałem Nagrodę „Wydziałowy Mistrz Edukacji” – zwycięstwo w ogólnouczelnianym plebiscycie studentów organizowanym przez Radę Uczelnianą Samorząd Studentów SGGW w Warszawie.

W celu podnoszenia swoich kompetencji dydaktycznych uczestniczyłem w 2010 roku we wspomnianych już wcześniej studiach podyplomowych doskonalenia pedagogicznego dla kadry naukowo-dydaktycznej (zał. 2a, punkt 1.2.).

3.3.2. Udział w komitetach naukowych i organizacyjnych kongresów, konferencji naukowych i sympozjów agroturystycznych

W mojej dotychczasowej działalności organizacyjnej największym sukcesem było pełnienie roli sekretarza XXV Kongresu Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA) „Wyzwania dla rozwoju agrobiznesu i obszarów wiejskich” organizowanego w dniach 11-13.09.2018 roku w Warszawie na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW.

Byłem również sekretarzem 15 konferencji naukowych, w tym 6 konferencji międzynarodowych. Ponadto, byłem członkiem komitetu organizacyjnego 21 konferencji naukowych, w tym 4 konferencji międzynarodowych. W mojej działalności organizacyjnej włączałem się aktywnie w organizację konferencji naukowych Katedry Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa w której jestem zatrudniony. Szczegółowe informacje zaprezentowano w tabeli 3.

TABELA 3. Liczba udziału w komitetach naukowych i organizacyjnych kongresów, konferencji naukowych i sympozjów agroturystycznych

Wyszczególnienie	Członek rady naukowej	Komitet organizacyjny	
		Sekretarz	Członek
Kongres naukowy		1	
Międzynarodowe konferencje naukowe		6	4
Ogólnopolskie konferencje naukowe	6	9	17
RAZEM	6	16	21

Źródło: opracowanie własne.

Do wybranych najważniejszych konferencji i sympozjów naukowych należy zaliczyć:

1. Członek Komitetu Organizacyjnego cyklicznych Międzynarodowych Konferencji Naukowych „Problemy rozwoju turystyki w Polsce i na Litwie” organizowanych przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Białej Wace (Litwa) 2009, 2017.
2. Sekretarz Komitetu Organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Problemy rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Doświadczenia europejskie” organizowanej przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Białej Wace (Litwa) 2011.

3. Członek Komitetu Organizacyjnego 4 Ogólnopolskich Konferencji Naukowych „Polska wieś, bezpieczeństwo żywnościowe, a media – Media o wsi. Media na wsi” organizowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Stowarzyszenie Dziennikarzy im. Władysława Reymonta, Zakład Komunikacji Społecznej, Katedra Socjologii Wydziału Nauk Społecznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Zakład Komunikowania i Doradztwa, Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Warszawa 2010, 2012, 2017, 2018.
4. Członek Komitetu Organizacyjnego XV Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego „Komunikowanie i doradztwo w turystyce wiejskiej” organizowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie – Oddział w Krakowie oraz Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa, Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Krzyżki Szumne 2013.
5. Członek Komitetu Organizacyjnego 2 Ogólnopolskich Konferencji Naukowej z cyklu „Sukcesy i problemy turystyki wiejskiej i agroturystyki na Mazowszu” pod hasłem „Nowe kierunki rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej na Mazowszu” organizowanych przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie, Mazowiecką Regionalną Organizację Turystyczną, Mazowiecki Centrum Kultury i Sztuki, Warszawa 2014, 2016.
6. Sekretarz 3 Międzynarodowych Konferencji Naukowej „Problemy rozwoju turystyki wiejskiej w Polsce i na Ukrainie” organizowanej przez Instytut Przekwalifikowania i Doskonalenia Zawodowego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie, Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Департамент освіти і науки Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa, Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Karpacki Narodowy Park Natury, Jaremcze, Івано-Франківськ (Ukraina) 2014-2016.
7. Członek Komitetu Organizacyjnego Konferencji Naukowej Katedry Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW „Zarządzanie informacją w jednostkach samorządu terytorialnego” Warszawa – Sumy (Ukraina) 2010.
8. Członek Komitetu Organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Building the competitiveness of rural areas” organizowanej przez Krymski Agrotechniczny Uniwersytet, Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Sumach, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Krym (Ukraina) 2013.
9. Sekretarz Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Informacja i promocja w rozwoju przedsiębiorczości” organizowanej przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Warszawie, Katedrę Komunikacji Społecznej i Działań Informacyjnych Politechniki Lwowskiej, Lwów 2018.
10. Sekretarz Konferencji Naukowej „Turystyka kulturowa w rozwoju Mazowsza” organizowanej przez Urząd Miejski w Pułtusku, Mazowiecki Wojewódzki

- Konserwator Zabytków w Ciechanowie, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Warszawie, Akademię Humanistyczną im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, Archiwum Państwowe w Pułtusku, Pułtusk 2017.
11. Sekretarz Komitetu Organizacyjnego 4 Ogólnopolskich Konferencji Naukowych z tematyki turystyki organizowanych przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Gołdkowie, Gołdkowo, 2012-2014.
 12. Sekretarz Konferencji Naukowej „Zarządzanie rozwojem regionalnym” organizowanej przez Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Gołdkowie, Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa, Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, Studenckie Koło Naukowe „Public Relations” SGGW oraz Koło Miłośników Turystyki, Ekologii i Przedsiębiorczości Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Gołdkowie, Pułtusk 2015.
 13. Sekretarz I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Terapia zajęciowa jako innowacyjna forma turystyki zdrowotnej na wsi” organizowanej przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa, Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie, Uczelnię Jańskiego w Łomży, Szkołę Policealną nr 1 Ochrony Zdrowia w Białymstoku, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2016.
 14. Sekretarz Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Rola informacji w rozwoju obszarów wiejskich” organizowanej przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Warszawie, Katedrę Komunikacji Społecznej i Działania Informacyjnych Politechniki Lwowskiej, Lwów 2017.
 15. Członek Komitetu Naukowego 5 Ogólnopolskich Konferencji Naukowo-Praktycznych „Przedsiębiorczość w turystyce zdrowotnej na wsi” organizowanych przez Katedrę Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa SGGW w Warszawie, Uczelnię Jańskiego w Łomży, Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2016-2019.

3.3.3. Dodatkowa aktywność organizacyjna

W ramach działań o charakterze organizacyjnym angażowałem się również w prace związane z funkcjonowaniem i rozwojem Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Moim głównym osiągnięciem organizacyjnym na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW jest pełnienie funkcji sekretarza Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia (2016-obecnie). W 2013 roku byłem członkiem Wydziałowych Komisji Egzaminacyjnych praktyk zawodowych na kierunku Rolnictwo – Wydział Rolnictwa i Biologii SGGW. Ponadto, byłem członkiem Wydziałowych Komisji do przeprowadzenia egzaminów dyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW (stacjonarne i niestacjonarne studia licencjackie i magisterskie) w latach 2015-2018. W 2017 roku byłem również członkiem Wydziałowej Komisji ds. zasad wewnętrznego trybu konkursowego na

prowadzenie badań naukowych służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich w SGGW.

Pracując na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW przygotowywałem plany dydaktyczne i sprawozdania z działalności dydaktycznej pracowników i doktorantów Katedry Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW, 2014-2018. W swojej działalności organizacyjnej na rzecz Katedry byłem redaktorem technicznym 4 monografii naukowych.

Brałem również wielokrotne udział w organizowaniu i w promocji Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w ramach „Dni otwartych SGGW” dla uczniów szkół średnich. W latach 2013-2016 byłem opiekunem I roku kierunku Turystyka i Rekreacja na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie. W 2017 roku byłem współorganizatorem Konfrontacji „Drogi do AgroSukcesu”.

Jako opiekun Studenckiego Koła Naukowego „Public Relations” SGGW przygotowywałem studentów do aktywnego uczestnictwa w Przeglądzie Kół Naukowych SGGW. Byłem również członkiem Jury XXXIX Przeglądu Kół Naukowych SGGW (Warszawa 2013). Dodatkowo byłem organizatorem wyjazdów naukowo-badawczych w które angażowałem studentów i kadre naukowo-dydaktyczną:

1. Kierownik wyjazdu naukowo-badawczego „Rozwój agroturystyki w województwie podlaskim” zorganizowanego studentom Studenckiego Koła Naukowego „Ekonomistów” SGGW i Koła Naukowego „Challenger” Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Białymstoku, Warszawa – Białystok – Suchowola 2009.
2. Organizator wyjazdu naukowego „Szlakiem tatarskim województwa podlaskiego” (Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, Urząd Gminy w Supraślu, Lokalna Grupa Działania „Puszcza Knyszyńska”, własne gospodarstwo w Okopach) studentom studiów „ERASMUS SGGW”, Warszawa – Supraśl – Suchowola – Okopy 2013.
3. Kierownik wyjazdu naukowo-badawczego 3 kół naukowych (Studenckie Koło Naukowe „Public Relations” SGGW, Koło Naukowe Ekonomistów Turystyki Uniwersytetu w Białymstoku, Koło Miłośników Turystyki, Ekologii i Przedsiębiorczości ZSCKR w Gołdówce) w celu przeprowadzenia badań naukowych w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim, Suwałki 2014.
4. Współorganizator wyjazdu naukowo-badawczego w celu przeprowadzenia badań terenowych dotyczących rozwoju turystyki wiejskiej na Ukrainie, Jaremcze (Ukraina) 2014.
5. Współorganizator seminarium naukowego „Uwarunkowania historyczne, ekonomiczne i środowiskowe w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich na Podlasiu” (wyjazd Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie), Warszawa-Ciechanowiec, 2017.
6. Organizator „Praktycznych Dni Tygodnia” w ramach Studenckiego Koła Naukowego „Public Relations” SGGW w Warszawie, 2013-obecnie.
7. Organizator kursów i szkoleń dla studentów Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie z zakresu ratownictwa wodnego i medycznego, jak również organizacja spływów kajakowych ze studentami, 2016-obecnie.

Michał Polach 45